

NÕO LASTEAED KRÕLL

ÕPPEKAVA

SISUKORD

1. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID, PÕHIMÕTTED JA SISU

2.1. Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärgid

2.2. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

2.3. Õpikäsitus

2.4. Üldoskused

2.4.1. Mänguoskused

2.4.2. Tunnetus- ja õpioskused

2.4.3. Sotsiaalsed oskused

2.4.4. Enesekohased oskused

2.5. Õppe- ja kasvatustegevus valdkonniti

2.5.1. Valdkond Mina ja keskkond

2.5.2. Valdkond Keel ja kõne

2.5.2.1. Eesti keele omandamine muukeelsetel lastel

2.5.3. Valdkond Matemaatika

2.5.4. Valdkond Kunst

2.5.5. Valdkond Muusika

2.5.6. Valdkond Liikumine

3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

3.1 Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine

4. LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED NING KORRALDUS

5. ERIVAJADUSEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

5.1. Varajane sekkumine

5.2. Lapse eripärade märkamine ja lapsevanema nõustamine tavarühmas

6. LAPSEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED NING KORRALDUS

7. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

- Lisa 1 Rühma õppeaasta tegevuskava
- Lisa 2 Õppeaasta töö analüüs
- Lisa 3 Arenguestluse kokkuvõte
- Lisa 4 Lapse individuaalse arengu jälgimise kaart IAK
- Lisa 5 Koolivalmiduskaart
- Lisa 6 Lasteaia tunnistus
- Lisa 7 Arengumapi koostamise põhimõtted
- Lisa 8 Juhtumikorralduse mudel Nõo lasteaias

1. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA

- 1) Lasteasutuse liik on lasteaed.
- 2) Nõo lasteaed Kröll on Nõo Vallavalitsuse hallatav asutus.
- 3) Lasteaia asukoht on Lasteaia 2, Nõo alevik, Nõo vald, Tartumaa, postiindeks 61601.
- 4) Lasteaed Kröll avati 09. novembril 1981.aastal kuuerühmalisena tollase Nõo sovhoosi lastepäevakoduna. Alates 02.01.1992 kuulub lasteaed Nõo vallale.
- 5) 2012 sügisest kuni 2015 kevadeni (3 õppeaastat) pakkus lasteaed lastehoiuteenust. Eraldi hoones (aadressil Tartu 20, Nõo alevik, Nõo vald, Tartumaa) oli avatud lastehoiurühm.
- 6) Alates 2015 aasta sügisest on Nõo lasteaias Kröll 8 rühma (sõime-, aia- ja liitrühmad).
- 7) Alates 2021 aastast on lasteaias avatud 11 rühma, kaks rühma ehitati juurdeehitusena lasteaia peahoone juurde 2021 aasta kevadel, üks rühm (sõimerühm) asub sügisest 2022 lasteaia uue juurdeehituse valmimiseni aadressil Tartu tn 20, Nõo alevik, Nõo vald, Tartumaa.
- 8) Lasteaed on liitunud Tervist Edendavate Lasteaedade (TEL) võrgustikuga (2008). Õppe- ja kasvatustöös käsitletakse õppeaasta lõikes mitmekülgset terviseteemasid. Lasteaed korraldab majasiseseid terviseedenduslikke ettevõtmisi.
- 9) Lasteaed on liitunud Rohelise Kooli õppeprogrammigaalates aastast 2018. Lasteaia asukoht loob mitmekesiseid võimalusi looduskeskkonna tundmaõppimiseks ja **õuesõppe** tegevusteks. Õpetajad viivad loodusteemalisi õppetegevusi võimalusel läbi õues, looduslikus keskkonnas. Ühiselt korraldatakse kogu lasteaeda hõlmavaid temaatilisi õuesõppepäevi. Iga-aastaselt osaletakse VVV Sihtasutuse loodusõppeprogrammides.
- 10) Õpetaja roll on toetada lapse loovuse arengut, luues tingimused mitmekülgeteks, ea- ja võimetekohasteks, huvipakkuvateks, arendavateks tegevusteks.
- 11) Lasteaia õppekava rõhutab iga lapse **individuaalse arengu** toetamise olulisust ning arenguks soodsa keskkonna ja tingimuste loomist õpetaja poolt.
- 12) Tegevuste kavandamisel ja läbiviimisel arvestatakse laste eripära ning rakendatakse valdkondade ja tegevuste omavahelist **lõimingut**.
- 13) Õppe- ja kasvatustegevuste korraldamisel on ülioluline lapsekeskne lähenemine ja õppimine läbi **mängu**.

Nõo lasteaed Kröll õppekava lähtub 1.septembril 2008 aastal kinnitatud Koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast ning Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse poolt välja antud käsiraamatutest: “Õppe- ja

kasvatustegevuse valdkonnad”, “Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus”, “Lapse arengu hindamine ja toetamine” ning “Üldoskuste areng koolieelses eas”.

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID, PÕHIMÕTTED JA SISU

2.1. Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärgid

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös. Sellest lähtuvalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt, ümbritseva keskkonna mõistmine, eetiline käitumine ning algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest ning arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused. Õppe- ja kasvatustegevuse mitmekesistamiseks on Nõo lasteaias Krõll traditsiooniks määrata igale õppeaastale teema, millest lähtuvalt omakorda seada õppeaasta eesmärgid. Õppeaasta teemast lähtuvalt seatakse õppeaasta üldeesmärgid, mis kinnitatakse lasteaia tegevuskavas. Õppeaasta teema määratlemine tagab valitud temaatikale süvitsi lähenemise kogu õppeaasta vältel. Õppeaastale seatud eesmärkide rakendamine toetab lapse üldoskuste arengut.

2.2. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

- 1) lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine;
- 2) lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine;
- 3) lapse loovuse toetamine;
- 4) mängu kaudu õppimine;
- 5) humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine;
- 6) lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine;
- 7) lapsele turvatunde, eduelamuste tagamine;
- 8) üldõpetusliku tööviisi rakendamine;
- 9) kodu ja lasteasutuse koostöö;
- 10) Eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine.

Kaasaegses õpikeskkonnas on olulisel kohal tehnoloogiaharidus, mis hõlmab endas digivahendite integreerimist õppe- ja kasvatusvaldkondadega (mina ja keskkond, matemaatika, keel ja kõne, kunst, muusika, liikumine), et mitmekesistada õppe- ja kasvatustegevusi.

Õppetegevuste läbiviimisel on võimalus kasutada tahvelarvuteid, sülearvuteid, lauaarvuteid, kõlareid, fotoaparaati, nutitelefone, interneti, Lego We Do komplekte, Bee botte, Matatalabe, Qobo tigused, rääkivaid pesulõkse, outdoor Big Point õuerobotit.

Digivahendite kasutamine on täiskasvanu poolt eesmärgistatud ja juhendatud. Digivahendite kasutamine toetab lapse:

- õppimist;
- loovust;
- kognitiivsete, motoorsete ja tehniliste oskuste arengut;
- sotsiaalsete ja koostööoskuste arengut;
- keelelist arengut;
- loogilist mõtlemist.

Lapse arengu toetamine lasteasutuses on meeskonnatöö, mille toimimise eest vastutab lasteasutuse direktor.

2.3. Õpikäsitlus

Õppimine on elukestev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes jms ning nende vahelistes seostes. Laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise jms kaudu. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel arvestatakse laste eripära: võimeid, keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, sugu, tervise seisundit jms. Pedagoogid on laste arengu suunajad ning arengut toetava keskkonna loojad. Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja ning tunneb rõõmu tegutsemisest. Last kaasatakse tegevuste kavandamisse, suunatakse tegema valikuid ning tehtut analüüsima.

Õppe- ja kasvatustegevuses luuakse tingimused, et arendada lapse suutlikkust:

- kavandada oma tegevust, teha valikuid;
- seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega;
- kasutada omandatud teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes;
- arutleda omandatud teadmiste ja oskuste üle;
- hinnata oma tegevuse tulemuslikkust;
- tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ning tulla toime ebaõnnestumistega

2.4. Üldoskused

Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma:

1) mänguoskused;

2) tunnetus- ja õpioskused;

3) sotsiaalsed oskused;

4) enesekohased oskused.

Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, erinevate valdkondade sisusid läimides.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et:

- laps oskab luua seoseid ümbritsevast keskkonnast saadud kogemuste ja teadmiste vahel;
- lapsel kujunevad mõtlemisoperatsioonid toetudes taju ja tähelepanu omadustele ning mälule;
- laps hangib infot ümbritsevast oma eale vastaval viisil ning kasutab seda probleemolukordade lahendamisel.

2.4.1 Mänguoskused

Mäng on eelkoolialise lapse põhitegevus. Mänguoskustest sõltub, kuidas kasutab laps mänguasju, missugused on mängu süžeed, mängu loogilisus ja mil määral kajastub mängudes hiljuti õpitu. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste alus.

Õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel ja korraldamisel:

arvestatakse, et mäng on koolieelses eas lapse põhitegevus, mille vältel areneb lapse isiksus tervikuna;

- 1) arvestatakse, et mängu tekkeks ja arenguks vajab laps teadmisi, muljeid ja kogemusi ümbritsevast maailmas, loodusest, täiskasvanute elust ja tegevustest;
- 2) tagatakse mitmekesine mängukeskkond mänguasjade ja -materjalidega;
- 3) arvestatakse, et laps vajab täiskasvanu paindlikku juhendamist enne mängu;
- 4) säilitatakse lapse iseseisvus, algatusvõime ja valikuvabadus kui täiskasvanu mängib koos lapsega.

Mänguoskuste sisu:

- 1) esemete ja mänguasjade kasutamine mängus;
- 2) mängu süžee ja teadmiste-oskuste kasutamine mängus;
- 3) mängu alustamisoskus, mängu käik ja mängus püsimise oskus;
- 4) mänguliigid, milles laps osaleb;
- 5) laste omavaheline suhtlemine koosmängudes - mängu valik, rollide ja mänguasjade jaotamine, reeglite loomine, neist kinni pidamine ja reguleerimine.

1,5 - 2-AASTANE LAPS

Mänguoskus	Eeldatavad tulemused
Lelude kasutus	<ul style="list-style-type: none">● Tutvub mänguasjade omadustega;● oskab täiskasvanu abiga kasutada mängudes erinevaid vahendeid;● mänguasjadel on mängus otsene tähendus.
Mängu sisu	<ul style="list-style-type: none">● Esemeline tegutsemine - laps kordab lihtsat liigutust esemega;● liidab paar teineteisele loogiliselt järgnevat tegevust süžeeks (nt. segab putru ja annab nukule);● matkib mängus ümbritsevate inimeste tegevust.
Mängu	<ul style="list-style-type: none">● Mängu algatamiseks vajab täiskasvanu abi;

alustamise oskus	<ul style="list-style-type: none"> ● mängib sellega, mis on parajasti vaateväljas.
Mänguliik	<ul style="list-style-type: none"> ● Ehitusmäng - laob mõned klotsid torniks, torkab rõngaid varre otsa, laob klotse riviks, paneb üksteise sisse topse jne; ● lavastusmäng - jälgib täiskasvanu poolt esitatud lihtsat laulumängu; osaleb hüpitus- ja näpumängudes; ● matkimismäng - vahetult nähtud ja kogetud tegevuste matkimine, millega kaasneb korduvus ja ühelaadsus; ● lauamängud - paneb kokku 2-3 osalisi mosaiikpilte, mängib täiskasvanu abiga pildidominot.
Suhtlemine mängus	<ul style="list-style-type: none"> ● Põhiline on lapse ja täiskasvanu koosmäng; ● tunneb huvi teiste laste vastu; ● jälgib teisi lapsi; ● mängib teiste lastega kõrvuti.

2 - 3-AASTANE LAPS

Mänguoskused	Eeldatavad tulemused
Lelude kasutus	<ul style="list-style-type: none"> ● Tegutseb vahetult nii konkreetsete asjadega kui ka neid kujutavate sümbolitega; ● oskab kasutada mängus erinevaid vahendeid.
Mängu sisu	<ul style="list-style-type: none"> ● Kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mälu pilte lihtsas mängus; ● seob kolm toimingut ühtseks süžeeks; ● mängu sisu määravad parajasti kättesaadavad mänguasjad; ● uurimistegevustes õpib tundma asjade värvuse, kuju, suuruse ja tekstuuri kohta.
Mängu	<ul style="list-style-type: none"> ● Leiab endale ise tegevuse, kuid võib seejuures vajada täiskasvanu tähelepanu

alustamise oskus	mängu jätkamiseks.
Mänguliik	<ul style="list-style-type: none"> ● Ehitusmäng - ehitab 8 - 10 klotsist torni, laob klotse autokasti, ehitab lihtsamaid losse ja muid ehitisi täiskasvanu abiga; ● rollimäng - kordab ning jäljendab varasemaid kogemusi ja mälupilte; ● lavastusmäng - jälgib täiskasvanu poolt esitatud lihtsaid lugusid, eristab realistlikke ja fantastilisi sündmusi, kus näiteks autod ja loomad räägivad, mängib telefonimängu; ● lauamängud - paneb kokku 3- 4 osalisi mosaiikpilte, mängib sorteerimismänge, pildile paarilise leidmine.
Suhtlemine mängus	<ul style="list-style-type: none"> ● Hakkab kujunema koosmäng; ● järgib lihtsamaid reegleid.

3-4-AASTANE LAPS

Mänguoskused	Eeldatavad tulemused
Lelude kasutus	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab mängus loovalt erinevaid vahendeid; ● vastavalt süžeele valib mänguasjad.
Mängu sisu	<ul style="list-style-type: none"> ● Mängutegevused on ühendatud loogiliseks süžeeks; ● kombineerib mängus eri allikatest saadud teadmisi ja muljeid; ● mängu sisu määrab süžee ja sellele vastavalt valib mänguasjad; ● erinevad mänguliigid kombineeruvad (nt. ehitusmäng ja rollimäng).
Mängu alustamise oskus	<ul style="list-style-type: none"> ● Algatab individuaalseid mänge iseseisvalt; ● koosmängu loomisel on sageli vaja täiskasvanu abi.
Mänguliik	<ul style="list-style-type: none"> ● Ehitusmäng - ehitavad ühte ehitist väikese rühmaga, ehitised on keerukama

	<p>konstruktsiooniga;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rollimäng - esitab kodumängus erinevaid rollilahendusi, nimetab ennast rolli järgi, kasutab erinevate rollide puhul erinevat hääletooni; ● lavastusmäng - kuulab täiskasvanu poolt emotsionaalselt esitatud lühikesi lugusid ning imiteerib kuulnud hääli ja tegevusi; ● lauamängud - mängib koos kaaslasega lihtsate reeglite järgi (nt. memoriin, pildiloto, täringumäng värvitäringuga jne.).
Suhtlemine mängus	<ul style="list-style-type: none"> ● Mängib teiste lastega koos, aga lühikest aega; ● enne mängu arutatakse omavahel teemat ja vahendeid; ● jagab mängumaterjali (klotse, pliiatseid jne) kaaslasega; ● mängukaaslastega saavutab kokkuleppe täiskasvanu abiga; ● arvestab mängudes lihtsamaid reegleid, mida juhib täiskasvanu või vanem laps.

4 - 5-AASTANE LAPS

Mänguoskused	Eeldatavad tulemused
Lelude kasutus	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab mitmekesisist mängumaterjali; ● meisterdab ehitusmängus esemeid, kasutades selleks erinevaid materjale - metalli, puitu plasti jne.
Mängu sisu	<ul style="list-style-type: none"> ● Mängu sisu kajastab kuulnud muinasjutte, jutte ja luuletusi; ● režisöörimängus määravad sisu mängitavad isikud ja mänguasjad; ● sisu luues mõtleb välja sündmusi, isikuid ja olukordi.
Mängu alustamise oskus	<ul style="list-style-type: none"> ● Algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu iseseisvalt.
Mänguliik	<ul style="list-style-type: none"> ● Ehitusmäng - konstrueerib oma fantaasia järgi esemeid, kasutades

	<p>keerulisemaid töövõtteid täiskasvanu juhendamisel;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● rollimäng - esitab muinasjuttudes kuuldu ja õppekäikudel nähtut-kogetut, kuid vajab selleks veel täiskasvanu juhendamist detailide osas.
Suhtlemine mängus	<ul style="list-style-type: none"> ● Järgib mängureegleid täiskasvanu abiga; ● oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada; ● arutab enne mängu mängu teemat ja vahendeid; ● räägib eri rolle mängides erineva hääletooniga; ● püüab ennast mängus ise jälgida ja võrrelda oma käitumist teiste omaga.

5 - 6-AASTANE LAPS

Mänguoskused	Eeldatavad tulemused
Lelude kasutus	<ul style="list-style-type: none"> ● Loob ise mängukeskkonna käepärastest vahenditest; ● meisterdab ise puuduva mänguvahendi.
Mängu sisu	<ul style="list-style-type: none"> ● Rakendab mängudes loovalt oma teadmisi, kogemusi ja muljeid ümbritsevast maailmast iseseisvalt; ● oskab ühendada eri allikatest saadud kogemusi, teadmisi ja muljeid; ● loob keerulisemaid ja mitmekesisemaid mängusituatsioone, kus rolle täidavad mänguasjad.
Mängu alustamise oskus	<ul style="list-style-type: none"> ● Arutleb enne mängimist mängusüžee üle.
Mänguliik	<ul style="list-style-type: none"> ● Ehitismäng - ehitatakse põhihooneid ja abiehitisi, jäljendades täiskasvanute ehitustegevust; ehitismäng kombineerub rollimänguga, kuna kajastab kompleksseid tegevusi (mnt. materjali vedamine, tööde juhatamine, ehitamine jne.); ● rollimäng - rollid määravad nii tegevuse kui ka mängumaterjali valiku; laps võib käituda nii lavastaja kui osatäitjana.

Suhtlemine mängus	<ul style="list-style-type: none"> ● Järgib keerulisemaid mängureegleid; ● tuleb toime mängureeglite seletamisega; ● suudab jõuda iseseisvalt mängukaaslastega kokkuleppele; ● kõne tähistab mitmeid rollitegevusi ja -suhteid ning kasutab mitmesuguseid sõnalisi asendusi.
--------------------------	--

6 - 7-AASTANE LAPS

Mänguoskused	Eeldatavad tulemused
Mängu sisu	<ul style="list-style-type: none"> ● Mängus on ühendatud nii kujutus kui reaalsus; ● kui mänguks on vajalik mõni mänguasi valmistada, väljuvad lapsed ajutiselt mängust ning pärast vajaliku asja meisterdamist naasevad mängu; ● mõtleb iseseisvalt välja mängu ja mõistatusi.
Mängu alustamise oskus	<ul style="list-style-type: none"> ● Organiseerib ise mängu; ● seavad ise mängu eesmärgid.
Mänguliik	<ul style="list-style-type: none"> ● Ehitusmäng - ülesanded on täpsemalt jaotatud, tekib vastastikune kohustus; ● rollimäng - matkib kuulnud loos esinenud tegelaskujude käitumist iseseisvalt.
Suhtlemine mängus	<ul style="list-style-type: none"> ● Suudab mängu käigus probleeme lahendada; ● jõuab iseseisvalt mängukaaslastega kokkuleppele; ● tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus; ● ilmneb rollisuhtlus.

2.4.2. Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskuste all peame silmas eelkõige taju, mälu, tähelepanu ja mõtlemise erinevaid aspekte ning lapse oskust neid tunnetusprotsesse tahtlikult juhtida.

Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi, tegutseda koos täiskasvanuga ja järgida juhiseid ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on:

- kujundada lapsel oskus juhtida oma taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni;
- toetada ja arendada lapse suutlikkust õppida uusi oskusi ja mõisteid;
- aidata lapsel mõtestada ümbruskonnas toimuvaid sündmusi ning õpetada neid seostama oma varasema kogemusega.

Õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) lähtutakse lapse vanusele vastavast juhtivast tunnetusprotsessist, mis kuni viienda eluaastani on taju ja sealt edasi kuni koolieelse eani on mälu;
- 2) lähtutakse lapse vanusele vastavast mõtlemisliigist, mis kuni kolmanda eluaastani on kaemuslik-praktiline ja alates kolmandast eluaastast muutub kaemuslik-kujundiline mõtlemisliik järjest olulisemaks;
- 3) juhendatakse lapse vanusele kõige sobivamast tegevusliigist (praktiline tegevus, tegutsemine piltide ja sümbolite toel, verbaalsed juhised), mis tuleneb sellest, missugune tegevus konkreetses vanuses lapsele on kõige omasem (1 - 3-aastaste laste jaoks esemeline tegutsemine, 3 - 7-aastaste laste jaoks mäng);
- 4) kasutatakse sobilikke õppevahendeid, mille valik sõltub lapse mõtlemisliigist ja juhtivast tunnetusprotsessist (kuni viienda eluaastani reaalsed asjad ning sealt edasi koolieelse eani pildid ja verbaalsed ülesanded);

5) arvestatakse lapse kõne arengu taset.

Tunnetus- ja õpioskuste sisu:

- 1) taju eristamisvõime, täpsus, maht, jaotuvus, kiirus ja mõtestatus;
- 2) tähelepanu püsivus, valivus ja ümberlülituvus;
- 3) mälu komponendid - verbaalne ja visuaal-ruumiline töömälu ning pikaajaline mälu;
- 4) mõtlemisoperatsioonid - analüüs, süntees, võrdlemine, rühmitamine, üldistamine ja järeldamine;
- 5) õpi- ja tegutsemismotivatsioon;
- 6) õppeülesandes või probleemolukorras orienteerumine;
- 7) teabe hankimise oskus.

1,5-2-AASTANE LAPS

Tunnetus- ja õpioskused	Eeldatavad tulemused
Taju	<ul style="list-style-type: none">● Suudab korraga jälgida 3 - 4 objekti ühte omadust;● eristab objektidel selgelt tajutavaid tunnuseid (värvus, suurus, kuju, temperatuur jne);● oskab teha vahet tunnuse selgelt eristuvatel omadustel (nt. osutab suurt ja väikest; sooja ja külma; täis ja tühja);● paneb kokku pooleks lõigatud lõikepildi.
Mälu	<ul style="list-style-type: none">● Kordab nähtud tegevusi, paludes vajadusel neid endale ette näidata;● mälu on vahetu ja lühiajaline.
Mõtlemine	<ul style="list-style-type: none">● Räägib ja saab aru üksnes sellest, mida vahetult tajub;● ühendab eseme ja pildi;● tunnetab keskkonna mõju, avastab seoseid oma tegevuse ja selle tagajärje vahel;

	<ul style="list-style-type: none"> ● mõistab lihtsamaid põhjus-tagajärje suhteid; ● rühmitab kahte hulka ühe nähtava omaduse järgi; ● saab aru kuuluvusest; ● sobitab erinevaid materjale ja esemeid.
Tähelepanu	<ul style="list-style-type: none"> ● Keskendub 10 minutiks ühele tegevusele, silmatorkavale stiimulile või omadusele.
Tegevuse planeerimine	<ul style="list-style-type: none"> ● Keskkonnast tuleva info hulka tasakaalustab, reguleerib ja organiseerib lapse jaoks täiskasvanu.
Teadmiste omandamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Omandab uusi seoseid vahetu, korduva ja aktiivse tegutsemise ning käelise tegevuse kaudu.
Teadmiste rakendamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab omandatud teadmisi, seoseid ja tegevusi samas situatsioonis ning kontekstis; ● kannab üle lihtsamaid seoseid ning kasutab neid sarnastes ülesannetes ja olukordades.

2-3-AASTANE LAPS

Tunnetus- ja õpioskused	Eeldatavad tulemused
Taju	<ul style="list-style-type: none"> ● Suudab korraga jälgida 4 - 6 objekti ühte tunnust; ● eristab objektidel selgelt tajutavaid tunnuseid: pikkus, värvus, kuju, temperatuur, raskus, sugu; ● kirjeldab esemeid samasugusteks või erinevateks; ● paneb kokku 2-3 nelinurksest tükist koosneva lõikepildi.
Mälu	<ul style="list-style-type: none"> ● Lihtsamates ülesannetes saab hakkama mälu kujutlustega (otsib eset sealt, kuhu see varem lapse nähes kadus).
Mõtlemine	<ul style="list-style-type: none"> ● Tegutseb vahetult nii konkreetsete asjadega kui neid kujutavate sümbolitega;

	<ul style="list-style-type: none"> ● nimetab neli tavalist pildil olevat eset; ● leiab võrdluse alusel asjades ühiseid jooni ning nendevahelisi seoseid; ● omab ettekujutust arvu mõistest ja värvuste nimetustest; ● rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi.
Tähelepanu	<ul style="list-style-type: none"> ● Keskendub 15 minutiks ühele tegevusele, tähelepanu ei ole veel püsiv.
Tegevuse planeerimine	<ul style="list-style-type: none"> ● Plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga; ● täiskasvanu suunab lapse tegevust kõne kaudu.
Teadmiste omandamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Omandab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi õppimise kaudu.
Teadmiste rakendamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab omandatud teadmisi sarnastes situatsioonides ja kontekstis.

3-4-AASTANE LAPS

Tunnetus- ja õpioskused	Eeldatavad tulemused
Taju	<ul style="list-style-type: none"> ● Suudab korraga jälgida 6 - 7 objekti ühte tunnust; ● eristab objektidel füüsiliselt tajutavaid tunnuseid, mis erinevad vähem võrreldes eelmise vanuseastmega; ● leiab ühte objekti kujutaval pildil neli erinevust võrreldes teise sarnase pildiga; ● paneb kokku neljast nelinurksest tükist koosneva lõikepildi.
Mälu	<ul style="list-style-type: none"> ● Toetub tegutsedes mälu kujutlusele, kuid mälu on lühiajaline; ● nimetab mälu järgi nelja eset.
Mõtlemine	<ul style="list-style-type: none"> ● Juhtivaks mõtlemisliigiks saab kaemuslik-kujundiline, kuigi sageli toetub laps praktilisele mõtlemisele;

	<ul style="list-style-type: none"> ● keskendub tegutsedes mitmele nähtavale ja eristavale tunnusele ning jaotab oma tähelepanu; ● saab aru arvu mõistest, huvitub tähtedest, saab aru mõistatustest ja lihtsamatest piltlikest võrdlustest; ● rühmitab lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse järgi.
Tähelepanu	<ul style="list-style-type: none"> ● Keskendub täiskasvanu poolt pakutud õppetegevusele kuni 20 minutit; ● keskendub tegutsedes mitmele nähtavale ja eristavale tunnusele ning jaotab oma tähelepanu.
Teadmiste omandamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu.
Teadmiste rakendamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab omandatud teadmisi uudes olukorras.

4-5-AASTANE LAPS

Tunnetus- ja õpioskused	Eeldatavad tulemused
Taju	<ul style="list-style-type: none"> ● Suudab korraga jälgida kuni 8 objekti ühte tunnust; ● reastab esemeid pikkuse, laiuse, kõrguse, raskuse, temperatuuri alusel; ● leiab kahte pilti võrreldes 5 erinevust iseseisvalt; ● paneb kokku neljast kolmnurksest tükist koosneva löikepildi.
Mälu	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel intuiitiivselt lihtsamaid mälustrateegiaid; ● nimetab mälu järgi nelja eset.
Mõtlemine	<ul style="list-style-type: none"> ● Konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi, kasutades nii sümboleid, kujutlusi kui ka reaalseid esemeid ja objekte; ● oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid;

	<ul style="list-style-type: none"> ● tal on ettekujutus numbritest, tähtedest ja sümbolitest; ● eristab rühmi ja oskab neid võrrelda ning saab aru lihtsamate mõistete kuuluvusest, alluvusest ja üldistusastmest.
Tähelepanu	<ul style="list-style-type: none"> ● Keskendub huvipakkuvale tegevusele 25 minutit.
Tegevuse planeerimine	<ul style="list-style-type: none"> ● Hakkab oma tegevust planeerides ja korraldades kasutama sisekõnet; ● tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kuid tegutsemiskindluse saavutamiseks vajab veel täiskasvanu abi.
Teadmiste omandamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Omandab teadmisi kogemuste ja kõne kaudu, tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme.
Teadmiste rakendamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides - nii uudsetes kui ka sarnastes olukordades.

5-6-AASTANE LAPS

Tunnetus- ja õpioskused	Eeldatavad tulemused
Taju	<ul style="list-style-type: none"> ● Suudab korraga jälgida kuni 10 objekti mitut tunnust samaaegselt (nt. värvus + kuju; kuuluvus + suurus jne.); ● reastab esemeid erinevate tunnuste (suurused, raskus, helid, maitset, materjalid) alusel; ● tuleb toime lihtsa labürindi lahendamisega väljapääsuteed silmaga jälgides; ● leiab 10 kattuva figuuri seast iseseisvalt 10 kujutist; ● paneb kokku viiest erineva kujuga tükist koosneva lõikepildi.
Mälu	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab uute teadmiste omandamisel meeldejätmise strateegiaid juhuslikult, teadvustab kordamise vajalikkust; ● jätab meelde 5-6 märki asukoha 3x3 ruudustikus
Mõtlemine	<ul style="list-style-type: none"> ● Juhtiv mõtlemisliik on kujundiline, s.t. laps mõistab pildiliselt esitatud

	<p>materjali ja lihtsamaid skeeme;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalis-ruumilisest järjestusest; ● järeldab 5-osalise pildiseeria põhjal, mis järgmiseks toimub; ● jõukohased on lihtsamad liitmis- ja lahutamistehted kolme piires; ● rühmitab objekte erinevatel alustel (suurus, pikkus, raskus jne.), kahte tunnust samaaegselt arvestades (värvus+suurus, kuju+suurus jne.).
Tähelepanu	<ul style="list-style-type: none"> ● Suudab keskenduda täiskasvanu poolt ettevalmistatud õppetegevusele kuni 30 minutit.
Tegevuse planeerimine	<ul style="list-style-type: none"> ● Plaanib oma igapäeva tegevusi, seab eesmärgid ning üritab alustatud tegevused lõpetada; ● kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet.
Teadmiste omandamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Omandab uusi teadmisi pildilise ja praktiliste tegevustega näitlikustatud kõne kaudu.
Teadmiste rakendamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides, nii uudes kui ka sarnases olukorras, kuid vajab juhendamist ja abi seoste loomisel eelnevaga.

6-7-AASTANE LAPS

Tunnetus- ja õpioskused	Eeldatavad tulemused
Taju	<ul style="list-style-type: none"> ● Jälgib õpetaja tegevust seda kuulates ja vaadates samaaegselt; ● märkab vaatluse tulemusena ümbritsevas ja piltidel detaile; ● kasutab vaatlusel saadud infot esemete, olukordade ja piltide võrdlemisel, tuues välja erinevused ja sarnasused; ● tajub esemeid ja sündmusi tervikuna ning märkab nendevahelisi loogilisi seoseid; ● paneb kokku kuuest erineva kujuga tükist koosneva lõikepildi.

Mälu	<ul style="list-style-type: none"> ● Tajub oma mälu mahtu ning kordab teadlikult üle meeldejäetavat materjali; ● jätab meelde 7-9 kujutist ja tunneb need ära suures kujutiste hulgas.
Mõtlemine	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab nii kaemuslik-kujundilist kui verbaalset mõtlemist; ● rühmitab esemeid kuuluvuse, funktsiooni ja väliste tunnuste alusel iseseisvalt; ● mõistab sündmuses esinevaid põhjus-tagajärg seoseid ning teadvustab olulist infot täiskasvanu abiga; ● reastab 6-osalist pildiseeriat iseseisvalt ja oskab teha järeldusi sellel kujutatud sündmuse kohta; ● teab ja kasutab tähti, numbreid ja sümboleid, kirjutab etteütlemise järgi lihtsamaid 1-2-silbilisi sõnu ning teeb lihtsamaid matemaatilisi tehteid; ● rühmitab esemeid (nt. elusloodus, vedelikud) ja sündmusi loogiliste seoste põhjal ühtseks tervikuks (nt. sünnipäev, ilm jne.).
Tähelepanu	<ul style="list-style-type: none"> ● Keskendub korraga mitmele oma tegevusele või stiimulile ning on suuteline kestvamaks (kuni 35 minutit) tahtepingutuseks.
Tegevuse planeerimine	<ul style="list-style-type: none"> ● Organiseerib ja plaanib oma igapäevaseid tegevusi ja tuttavat keskkonda; ● seab eesmärged, üritab tegutseda sihipäraselt ning lõpetab alustatud tegevused.
Teadmiste omandamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Loob uusi seoseid eeskju, seletuste, kuulamise ja nägemise kaudu.
Teadmiste rakendamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab teadmisi uusi ülesandeid lahendades nii uudses kui sarnases olukorras iseseisvalt.

2.4.3. Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid, enda omast erinevate seisukohtade arvestamist, valmisolekut lahendada erimeelsusi ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on:

- laps omandab sotsiaalsete teadmiste, oskuste ning väärtushinnanguliste hoiakute mudelid;
- laps õpib eristama endast lähtuvaid kogemusi ja reaktsioone teiste omadest ning mõistma, et inimestel võivad olla erinevad kogemused, tunded ja mõtted;
- laps teadvustab oma emotsioone ning oskab juhtida oma käitumist.

Õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) Selgitatakse ja põhjendatakse sobivaid käitumismudeleid;
- 2) pakutakse võimalusi tegutseda paaris ja rühmas;
- 3) selgitatakse milline käitumine on hea, milline mitte;
- 4) väärtustatakse lapse mõtteid ja aktiivset osalemist.

Sotsiaalsete oskuste sisu:

- 1) Luua positiivseid suhteid kaaslastega ja teistega;
- 2) luua ja hoida positiivsed rühmakliimat;
- 3) võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavadid;
- 4) lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

1,5-2 AASTANE LAPS

Sotsiaalsed oskused	Eeldatavad tulemused
Kontaktivalmidus	<ul style="list-style-type: none">● Toetub võõrastega suheldes ja enesekindluse saavutamiseks tuttavale täiskasvanule;● matkib täiskasvanu tegevusi, millele saab tagasisidet;● tervitab tuttavaid lapsi ja täiskasvanuid meeldetuletamisel.
Emotsioonid ja tunded	<ul style="list-style-type: none">● Hellitab ja hoiab süles nukku või pehmet lelu;● lepib täiskasvanu eemaldumisega ja jätkab oma tegutsemist;

	<ul style="list-style-type: none"> ● reageerib sõltuvalt situatsioonist ja ümbritsevate inimeste käitumisest; ● emotsioonid on lihtsad ja tugevad ja vahelduvad kiiresti ning väljendab oma tundeid juba sõnadega (“paha tuju“, “hea tuju”).
Koostöö- ja prosotsiaalsed oskused	<ul style="list-style-type: none"> ● Mõistab selgelt väljendatud keeldu „Ei tohi!“, „Ära tee!“ jne; ● jagab oma toitu või mänguasju; ● tunneb huvi teiste laste vastu, jälgib neid ja mängib nendega kõrvuti; ● tegutseb koos teise isikuga, näiteks annab täiskasvanule raamatu, et seda koos lugeda ja vaadata.
Käitumisreeglite järgimine	<ul style="list-style-type: none"> ● Jätab lahkudes täiskasvanu meeldetuletamisel hüvasti; ● mõistab keeldude tähendust, muutes täiskasvanu juuresolekul oma käitumist; ● järgib meeldetuletamisel igapäevaseid kokkulepituid reegleid.

2-3-AASTANE LAPS

Sotsiaalsed oskused	Eeldatavad tulemused
Kontaktivalmidus	<ul style="list-style-type: none"> ● Mängib teise lapse seltsis (tegutsevad eraldi); ● mängib teise lapsega (veeretab mänguautot 2-5min); ● osaleb täiskasvanuga ühistegevustes; ● ütleb küsimise peale oma eesnime.
Emotsioonid ja tunded	<ul style="list-style-type: none"> ● Üritab aru saada teiste inimeste seisukohtadest, kuid tajud on siiski enesekeskseid; ● lohutab haiget saanud sõpra.

Koostöö- ja prosotsiaalsed oskused (erimeelsused)	<ul style="list-style-type: none"> ● Jagab meeldetuletamisel oma asju teistega; ● toob palutud asja; ● kutsub soovitud isiku juhendamise järgi; ● püüab aidata vanemaid kodutöodes; ● osaleb täiskasvanuga ühistegevustes.
Käitumisreeglite järgimine	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab kuulata täiskasvanut ja järgib lasteaias ja rühmas erinevate tegevuste korral kehtivaid reegleid; ● tänab ja palub meeldetuletamisel; ● teretab ja jätab hüvasti meeldetuletamisel.

3-4 AASTANE LAPS

Sotsiaalsed oskused	Eeldatavad tulemused
Kontaktivalmidus	<ul style="list-style-type: none"> ● Osaleb lühikest aega ühistegevustes eakaaslastega; ● vastab telefonile, kutsub täiskasvanu telefoni juurde või vestleb tuttava inimesega; ● algatab ise aktiivselt suhtlust; ● palub teistelt lastelt mänguasju, millega just teine mängib.
Emotsioonid ja tunded	<ul style="list-style-type: none"> ● Püüab vahel lohutada ja abistada teisi; ● saab aru valetamisest kui taunitavast käitumisest.
Koostöö- ja prosotsiaalsed oskused (erimeelsused)	<ul style="list-style-type: none"> ● palub ja tänab ilma meeldetuletuseta; ● ootab oma järjekorda; ● püüab täita kodukorra reegleid; ● osaleb aktiivselt ühistegevustes; ● püüab jõuda kokkuleppele.
Käitumisreeglite arvestamine	<ul style="list-style-type: none"> ● matkides teisi lapsi arvestab mängureegleid; ● saab aru lihtsamatest seltskonnas käitumise reeglitest ja järgib neid igapäevases suhtluses;

	<ul style="list-style-type: none"> ● tervitab, jätab hüvasti, palub ja tänab meeldetuletamisel.
--	--

4-5-AASTANE LAPS

Sotsiaalsed oskused	Eeldatavad tulemused
Kontaktivalmidus	<ul style="list-style-type: none"> ● Palub keerulisemates toimingutes abi; ● mängib koos 2-3 lapsega, on motiveeritud tegevustest eakaaslastega ; ● teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab; ● algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi väljaspool tegevussituatsiooni.
Emotsioonid ja tunded	<ul style="list-style-type: none"> ● Palub andeks ilma meeldetuletamata; ● mõistab teiste inimeste tundeid ja mõtteid.
Koostöö- ja prosotsiaalsed oskused (erimeelsused)	<ul style="list-style-type: none"> ● Ootab oma järjekorda 8-9 lapse hulgas; ● naudib rühma kuulumist, eakaaslaste seltsi; ● suudab mõningal määral vastutada oma tegevuse eest; ● hoolib ja abistab abivajajat; ● on salliv erinevuste suhtes; ● teab oma, võõra ja ühise tähendust; ● oskab sõpra lohutada ja abistada; ● hoolib teistest, pakub oma abi; ● ühistegevustes jagab ja vahetab asju.
Käitumisreeglite jälgimine:	<ul style="list-style-type: none"> ● Järgib elementaarseid viisakusreegleid; ● oskab avalikus kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte; ● küsib luba teiste asjade kasutamiseks; ● oskab arusaamatusi verbaalselt lahendada; ● oskab andeks anda ja leppida.

5-6 AASTANE LAPS

Sotsiaalsed oskused	Eeldatavad tulemused
Kontaktivalmidus	<ul style="list-style-type: none"> ● Mängib ilma pideva kontrollita 4-5 lapsega; ● loob sõprussuhteid; ● tahab ja julgeb suhelda- huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu; ● võtab söögilauas vestlusest osa; ● valib endale ise sõpru; ● selgitab oma seisukohti.
Emotsioonid ja tunded	<ul style="list-style-type: none"> ● Hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise; ● püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses; ● märkab ja mõistab teiste emotsioone, mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
Koostöö- ja prosotsiaalsed oskused (erimeelsused)	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab reegleid teistele selgitada; ● ootab teistelt reeglite täitmist; ● lohutab mängukaaslast ● püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses; ● loob püsivaid sõprussuhteid.
Käitumisreeglite jälgimine	<ul style="list-style-type: none"> ● Selgitab mängu või muu tegutsemise reegleid teistele; ● oskab teistega arvestada, teha koostööd ja oma järjekorda oodata; ● kirjeldab, millised reeglid kehtivad tema kodus; ● mõtleb koos õpetajaga välja ühised rühmareeglid; ● teeb vahet hea ja halva käitumise vahel; ● põhjendab viisakusreeglite järgimise vajadust.

6-7 AASTANE LAPS

Sotsiaalsed oskused	Eeldatavad tulemused
---------------------	----------------------

Kontaktivalmidus	<ul style="list-style-type: none"> ● Loob sõprussuhteid ● talub muutusi ja vanematest eemalolekut, siiski on uues situatsioonis ebakindel ja võib tõmbuda endasse; ● naudib rühma kuulumist ning võib vahel üritada sõpru nn osta; ● kasutab omavahelises suhtluses peamiselt dialoogi.
Emotsioonid ja tunded	<ul style="list-style-type: none"> ● Mõistab teiste inimeste tundeid ja nende mitteverbaalseid väljendusi; ● hakkab arutlema eetiliste probleemide üle ning teeb vahet hea ja halva vahel nii enda kui ka teiste puhul; ● konflikti korral otsib lahendust täiskasvanuult.
Koostöö- ja prosotsiaalsed oskused (erimeelsused)	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab ka teisi arvestada ning suhtub teiste laste tegevusesse sallivamalt; ● meeldib olla teistega koos ja teha midagi ühiselt; ● mängudes ja tegevustes eelistab rohkem omasoolisi kaaslasi; ● oskab luua ja hoida sõprussuhet; ● teab sõpruse tähendust, oskab kirjeldada sõbraks olemist ning sõber olla; ● oskab kaasinimestega tähelepanelikult käituda; ● mõistab grupile antud korraldusi; ● hoolib väiksematest, osutab abi ja küsib seda vajaduse korral ka ise; ● meeldib kaaslasi aidata ning neile rõõmu valmistada; ● oskab haiget saanud sõpra lohutada.
Käitumisreeglite arvestamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Järgib rühmas reegleid ning arvestab rühma vajadusi; ● oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades; ● mõistab vastutust oma tegude ja käitumise eest; ● teab, mis on reeglid ja milleks neid luuakse; ● teab mõistete ausus ja autus tähendust ning oskab vastavalt sellele käituda.

2.4.4. Enesekohased oskused

Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist ning mõista sotsiaalset tagasisidet oma käitumisele ja arvestada sellega.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on:

- kujundada lapsel korrektsed söömisharjumused (iseseisev ja puhas söömine, õige lusika ja kahvli hoidmine, tassist joomine, salvraiti kasutamine) ning arendada viisakat käitumist söögilauas (oma koha hoidmine, pärast sööki tänamine ja lauast tõustes tooli laua alla asetamine);
- arendada riietumisoskuseid ning oskust hoida oma välimus korrektsena;
- kujundada oskus kasutada iseseisvalt tualetti ja hoida puhtust;
- õpetada last eristama endast lähtuvaid kogemusi ja reaktsioone teiste omadest ning mõista, et inimestel võivad olla erinevad kogemused, tunded ja mõtted;
- õpetada last eristama ja teadvustama oma võimeid, oskusi ja emotsioone;
- õpetada last juhtima oma käitumist.

Õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) väärtustatakse iga last sellisena, nagu ta on ning toetatakse ja innustatakse teda;
- 2) hinnatakse ja väärtustatakse lapse mõtteid ning aktiivset osalemist;
- 3) selgitatakse lapsele erinevate tunnete ja emotsioonide sisu ja tekke põhjuseid kasutades mängulisi meetoodilisi vahendeid sõltuvalt east;
- 4) kasutatakse ära igapäevaseid olukordi, pildimaterjali ja süžee mängu eneseteenindusoskuste kujundamisel ja arendamisel.

Enesekohaste oskuste sisu:

- 1) oma võimete, oskuste ja emotsioonide teadvustamine;
- 2) oskus saada aru oma tunnetest, väljendada neid sotsiaalselt aktsepteeritaval moel ja tulla toime negatiivsete emotsioonidega;
- 3) oskus näha endas positiivset, mis on enesetõhususe kujunemisele, mis omakorda seondub suurema algatusvõime ja tegutsemisjulgusega;
- 4) endast lähtuvate kogemuste ja reaktsioonide eristamine teiste omadest;
- 5) oskus mõista sotsiaalset tagasisidet oma käitumisele ja arvestada sellega;
- 6) oma käitumise juhtimine;
- 7) lapse enese kehaga seotud eneseteenindusoskused - söömine, tualeti kasutamine, riietumine, kammimine, hügieeniharjumused;
- 8) teisesed eneseteenindusoskused - oma asjade hoidmine, enese järelt koristamine, oludele vastava riituse valimine jne.

1,5 - 2-AASTANE LAPS

Enesekohased oskused	Eeldatavad tulemused
Eneseteadvus ja mina areng	<ul style="list-style-type: none">● Reageerib oma nimele;● lepib täiskasvanu eemaldumisega ja jätkab oma tegutsemist;● tunneb ennast ära peeglis või fotol;● kasutab osaliselt mina-vormi;● proovib ennast maksma panna;● matkib täiskasvanu tegevusi, millele saab tagasisidet.
Enda emotsioonide tajumine ja väljendamine	<ul style="list-style-type: none">● Väljendab lihtsaid emotsioone, mis on tugevad ja vahelduvad kiiresti;● reageerib sõltuvalt situatsioonist ja ümbritsevate inimeste käitumisest.
Eneseteenindus	<ul style="list-style-type: none">● Püsib peaaegu kogu päeva kuiv ja puhas, harjub potil käima;● sööb ise lusikaga tavalist toitu;● joomisel hoiab tassi ühe käega;

	<ul style="list-style-type: none"> ● paneb endale mütsi pähe ja võtab selle ära; ● pistab käed varrukatesse ja jalad püksisäärtesse; ● tõmbab sokid jalast; ● oskab iseseisvalt süüa; ● peseb käsi täiskasvanu abil; ● püsib suurema osa päevast kuiv ja puhas; ● küsib juua; ● väljendab sõnades või ilmetega tualeti-vajadust.
--	--

2 - 3-AASTANE LAPS

Enesekohased oskused	Eeldatavad tulemused
Eneseteadvus ja mina areng	<ul style="list-style-type: none"> ● Suhestab ennast ümbrusega; ● väljendab meeldimisi ja vastumeelsusi; ● ütleb, mis talle meeldib ja mis mitte; ● teab oma ees- ja perekonnanime ning vanust; ● vastab küsimusele, kas ta on poiss või tüdruk; ● meeldib teha ise valikuid igapäevastes tegevustes ● kaitseb enda valdusi ja personaalruumi; ● saab aru väljenditest <i>minu oma</i> ja <i>tema oma</i>.
Enda emotsioonide tajumine ja väljendamine	<ul style="list-style-type: none"> ● protesteerib või väljendab nõrdimust kui keegi võtab luba küsimata tema asju; ● esineb sagedalt jonnihooosid, samuti armukadedust; ● elava kujutlusvõime ja kõikuva enesekindluse tõttu võivad tekkida hirmud või ärevus, millega tuleb toime täiskasvanu abil; ● saab aru tunnetest, räägib muredest ja rõõmudest.
Eneseteenindus	<ul style="list-style-type: none"> ● Joob kõrrega klaasist või tassist; ● närib ja sööb ainult söögiks kõlbavaid asju; ● kuivatab käed iseseisvalt;

	<ul style="list-style-type: none"> ● kasutab tualetti iseseisvalt vastavalt vajadusele; ● paneb kingad ja sokid jalga, jope ja särki selga; ● eristab riietel eesmist ja tagumist poolt; ● oskab iseseisvalt vajadusel minna wc-sse ja vajadusel kutsuda abi; ● püüab järgida lauakombeid.
--	---

3 - 4-AASTANE LAPS

Enesekohased oskused	Eeldatavad tulemused
Eneseteadvus ja mina areng	<ul style="list-style-type: none"> ● Tuttavates olukordades on enesekindlam; ● ütleb küsimise korral enda ees- ja perekonnanime; ● ütleb vastuseks oma vanuse või näitab seda sõrmedel; ● on enesekriitiline, kuigi meeldib kiita ennast, suurstada ja uhkustada oma saavutuste üle; ● oma emotsioone, soove ja tahtmisi väljendab kõne abil; ● teab oma nime, vanust, sugu ning märkab soolisi erinevusi; ● seab endale mõningaid eesmärke ja täidab neid; ● jagab vahel teistega oma asju, kuid omanditunne on jätkuvalt suur.
Enda emotsioonide tajumine ja väljendamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab öelda, kas ta on kurb, rõõmus või on tal paha tuju; ● ümbritseva kohta kujuneb emotsionaalne hinnang, mis seostub enda kogemustega (nt. haigla on paha; ujula on hea; teater on ...); ● teab mõistete hea ja paha tähendust; ● püüab sõnadega väljendada oma tahtmisi, soove ja seisukohti ning jõuda kokkuleppele.
Eneseteenindus	<ul style="list-style-type: none"> ● Sööb ja joob iseseisvalt; ● nuuskab ise nina meeldetuletamise abil; ● tuleb toime riietumise ja lahtiriietumisega (välja arvatud nõõpimine); ● asetab töövahendid kokkulepitud kohta; ● on kujunenud tualetiharjumused;

	<ul style="list-style-type: none"> ● paneb jope riidepuu peale ja riputab madala stange külge suulise juhendamise järgi.
--	---

4 - 5-AASTANE LAPS

Enesekohased oskused	Eeldatavad tulemused
Eneseteadvus ja mina areng	<ul style="list-style-type: none"> ● Huvitub elust väljaspool perekonda; ● omab adekvaatsemat ettekujutust oma suutlikkusest; ● meeldib kanda vastutust, mis talle on antud (nt. mõni ülesanne täiskasvanu abistamiseks); ● teab, mis aastaajal on tal sünnipäev; ● teab üldtuntud viisakusreegleid; ● tuleb toime ebameeldiva olukorraga, väljendades ennast kõne või käelise tegevuse kaudu (nt. joonistab pildi selleks ajaks, kui isa-ema tulevad); ● on välja kujunenud ootused poiste ja tüdrukute käitumise osas; ● oskab öelda oma nime, vanust, sugu, isa-ema nimesid.
Enda emotsioonide tajumine ja väljendamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Hakkab mõistma teiste inimeste tundeid; ● mõistab, et erinevatel tunnetel on erinevad väljendused; ● mõistab, et samas situatsioonis võivad erinevad inimesed väljendada erinevaid tundeid (nt. kui keegi kukub, siis üks laps nutab, teine ehmuab, kolmas naerab); ● oskab väljendada oma emotsioone teisi arvestavalt; ● hoiab oma intensiivseid emotsioone kontrolli all õpetamise käigus; ● räägib oma tunnetest: jonnist, rõõmust, armastusest; ● teab mõistete õige ja vale tähendust.
Eneseteenindus	<ul style="list-style-type: none"> ● Abistab lauakatmisel, asetades nõud lauale suulise juhendamise järgi; ● korjab kokku ja viib laualt ära oma toidunõud; ● kasutab õigeid söögiriistu sõltuvalt toidust;

	<ul style="list-style-type: none"> ● määrib noaga võid leivale; ● võtab endale ise toitu taldrikule, kui täiskasvanu hoiab vaagnat; ● peseb ise oma käed ja näo; ● nuuskab vajadusel iseseisvalt nina; ● põhjendab mängu- või töökoha korrastamise vajadust; ● riietub iseseisvalt tulles toime kõigi kinnistega (v.a. kingapaelad); ● riputab oma riided nagisse ja riidepuule; ● läheb õigeaegselt tualetti ja tuleb seal iseseisvalt toime.
--	--

5 - 6-AASTANE LAPS

Enesekohased oskused	Eeldatavad tulemused
Eneseteadvus ja mina areng	<ul style="list-style-type: none"> ● Sõlmib ise sõprussuhteid, kuid keskseks jääb perekond; ● seab endale eesmärged ja üritab neid ellu viia; ● on uhke oma uute oskuste üle ja esitleb neid meelsasti; ● oma tegevusele kriitikat saades vajab emotsionaalset toetust, tunnustust ja tähelepanu; ● teab mis kuul on ta sünnipäev; ● oskab öelda oma nime, vanust, sugu, pereliikmete nimesid, nimetab lähemaid sugulasi (vanaisa, vanaema).
Enda emotsioonide tajumine ja väljendamine	<ul style="list-style-type: none"> ● tunneb empaatiat; ● kasutab füüsilisi, loomingulisi või tunnetuslikke oskusi enda lohutamiseks ja emotsioonide kontrollimiseks (nt. läheb teise tuppa, kui on endast väljas) vajades seejuures siiski ka täiskasvanu abi; ● nimetab enda emotsioone (rõõm, kurbus); ● tuleb toime negatiivsete tunnetega (solvumine, viha, ehmatuse, pettumus) täiskasvanu abiga; ● arvestab oma käitumises ja vestlustes teiste inimeste emotsioonide ja seisukohtadega.

Eneseteenindus	<ul style="list-style-type: none"> ● Võtab lauas endale ise toitu ja ulatab vaagna edasi; ● tunneb ja järgib lauakombeid; ● teeb endale võileiva; ● lõikab noaga pehmet toitu (keedukartul, banaan); ● teeb lahti piimapaki; ● reguleerib pesemiseks vee; ● seob täiskasvanu juhendamisel kinga- ja mütsipaelad.
-----------------------	---

6 - 7-AASTANE LAPS

Enesekohased oskused	Eeldatavad tulemused
Eneseteadvus ja mina areng	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab tegutseda ja tegevusi valida iseseisvalt; ● oskab avaldada erinevates situatsioonides arvamust ja põhjendada; ● vastutab rohkem oma tegevuse eest ning räägib oma kavatsustest; ● püüab kõigea hakkama saada, on tundlik oma ebaõnnestumiste ja teiste hinnangute suhtes; ● oskab arutleda teemadel: sõprus, armastus, armumine; ● oskab end tutvustada; ● teab oma sünnikuupäeva; ● teab oma kohustusi ja õigusi; ● kirjeldab enda omadusi ja huve; ● teab oma kodust aadressi.
Enda emotsioonide tajumine ja väljendamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Kontrollib oma emotsioone ja käitumist; ● oskab kirjeldada oma emotsioone ja tundeid; ● kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsetes ja leppides; ● tegutseb iseseisvalt ning sõltub vähem oma vanematest; ● märkab enda ja teiste tundeid; ● oskab seista oma õiguste eest, reageerib ülekohtule ja vaidlustab valesid tegevusi;

	<ul style="list-style-type: none"> ● teab, mis on austus, julgus, ausus ja oskab vastavalt käituda; ● otsib vastastikust mõistmist ja kaasaelamist oma tunnete; ● oskab kirjeldada oma emotsioone ja tundeid; ● kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsedes ja leppides.
Eneseteenindus	<ul style="list-style-type: none"> ● Valib ilmale sobivad riided; ● võtab lauas endale ise toitu; ● teeb endale ise võileiva (määrrib võid/pasteeti/sulatatud juustu, lõikab vorstist viilu); ● kasutab süües nuga ja kahvlit; ● oskab katta lauda ja järgib lauakombeid; ● seob kinga- ja mütsipaelu.

2.5. Õppe- ja kasvatustegevus valdkonniti

Õppe- ja kasvatustegevuse seob tervikuks lapse elust ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika. Valdkondade kaupa esitatud õppesisu ja -tegevuste lõimimisel lähtutakse üldõpetuslikust põhimõttest. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi tegevusi: kuulamine, kõnelemine, lugemine ja kirjutamine, vaatlemine, uurimine, võrdlemine, arvutamine ning mitmesugused liikumis- muusika- ja kunstitegevused.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, sisu, kavandamine ja korraldus ning lapse arengu eeldatavad tulemused esitatakse kuues valdkonnas (edaspidi *valdkond*):

1)mina ja keskkond;

2)keel ja kõne;

3)matemaatika;

4)kunst;

5)muusika;

6)liikumine.

Mina ja keskkond valdkond annab õppeprotsessile temaatilise sisu, mis võimaldab erinevate õpivaldkondade, teemade ja eri tegevuste ulatuslikku lõimimist.

2.5.1 Valdkond *Mina ja keskkond*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- väärtustab nii eesti kui ka oma rahvuskultuuri traditsioone;
- väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervist hoidvalt ning ohutult;
- väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku ja säästlikku mõtteviisi;
- märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- 2) suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitses, kompides, kuulates helisid;
- 3) lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- 4) suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järelt tegema;
- 5) suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

Valdkonna *Mina ja keskkond* sisu

1. Sotsiaalne keskkond

- Laps ja perekond (mina ise, perekond ja sugulased, kodu).
- Laps ja lasteaed (lasteaed ja kool).
- Laps ja kodumaa/päritolu (eesti rahva tähtpäevad, kombed, kodumaa, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas)

- Laps ja tervis (tervis ja selle väärtustamine, hügieen, suutervis, toit ja söömine, minu keha, ohutus ja turvalisus).

2. Looduskeskkond

- Laps ja loodus (kodukoha loodus; elus- ja eluta loodus; mets- ja koduloomad, linnud, kalad, putukad, puud, taimed, seened - erinevad elupaigad ja eluviisid, välimus, kasv, areng).
- Laps ja elukeskkond (muutused looduses, ilmastikunähtused, aastaajad, öö ja päev, valguse, temperatuuri, vee, õhu ja toitainete tähtsus).
- Laps ja loodushoid (loodusvarad, erinevad elukeskkonnad, inimese mõju loodusele; loodushoid ja keskkonnakaitse, säästev eluviis ja taaskasutus, jäätmed).

3. Tehiskeskkond

- Laps ja füüsiline keskkond (ehitised, materjalid).
- Laps ja ametid (erinevad ametid, tööriistad ja vahendid, eriotstarbelised sõidukid, raha kasutamine).
- Laps ja tehnoloogia (meediaõpetus, nutivahendid, digikeskkond, turvalisus ja ohutus).
- Laps ja liiklus (transpordivahendid, jalakäija ja ratturi ohutu liiklemine; jalakäija, ratturi ja auto turvavarustus; liiklus tänaval, olulised liiklusmärgid).

1,5-2 AASTANE LAPS

Sotsiaalne keskkond	Eeldatavad tulemused
Laps ja perekond	<ul style="list-style-type: none"> • Nimetab küsimisel oma perekonna liikmeid ja lemmikloomi.

Laps ja lasteaed	<ul style="list-style-type: none"> ● Osutab oma lasteaiale, mängukaaslastele, õpetajale; ● osutab, kus on rühma -, mängu -, magamistuba, söögikoht lauas ning pesemisruum ja WC.
Laps ja kodumaa	<ul style="list-style-type: none"> ● Leiab täiskasvanu juhendamisel teiste esemete seast Eesti lipu; ● tutvub kodumaa sümbolitega; ● osaleb kaaslastega lasteaia ühisüritustel.
Laps ja tervis	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab, et nina nuuskamiseks kasutatakse pabertaskurätti; ● eristab vett, piima, kakaod, mahla; ● osutab küsimisel kehaosadele.

1,5-2 AASTANE LAPS

Looduskeskkond	Eeldatavad tulemused
Laps ja loodus	<ul style="list-style-type: none"> ● Tunneb rõõmu looduses viibimisest; ● tutvub metsloomade ja koduloomadega ning nende poegade nimetustega; ● näitab loomade kehaosaid; ● oskab matkida õpitud loomade häälistsusi; ● eristab lindu, looma, kala; ● tutvub putukatega; ● tutvub lasteaia õuel kasvavate puudega; ● tunneb mõningaid aed- ja puuvilju; ● tutvub seentega.
Laps ja elukeskkond	<ul style="list-style-type: none"> ● Märkab erinevaid ilmastikunähtusi; ● teab, kas on öö või päev.

Laps ja loodushoid	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab, et lilli nopitakse vaasi panekuks ja kinkimiseks; ● teab, et inimene hoolitseb loomade ja taimede eest; ● viskab osutamisel prügi prügikasti.
---------------------------	---

1, 5-2 AASTANE LAPS

Tehiskeskond	Eeldatavad tulemused
Laps ja füüsiline keskkond	<ul style="list-style-type: none"> ● Näitab erinevaid majaosasisid; ● katsub erinevaid materjale.
Laps ja ametid	<ul style="list-style-type: none"> ● Tutvub autojuhi ja arsti tööga; ● tunneb teiste seast ära eriotstarbelisi sõidukeid.
Laps ja tehnoloogia	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab lehitseda raamatut; ● jälgib teatrietendust; ● kuulab lühikesi muinasjutte.
Laps ja liiklus	<ul style="list-style-type: none"> ● Vaatleb lasteaia territooriumil ja tänaval liiklust; ● oskab lasteaia ja õuealal ohutult liikuda; ● kõnnib käega trepi käetoest kinni võttes, trepist üles ja alla.

2 - 3 AASTANE LAPS

Sotsiaalne keskkond	Eeldatavad tulemused
Laps ja perekond	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab õdede-vendade nimesid.
Laps ja lasteaed	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab oma rühma õpetajate ning õpetaja abi nime; ● suudab leida rühmas oma koha (voodi, kapp, käterätik); ● teab nimeliselt mõnda rühmakaaslast; ● näitab, kes on ta sõber/mängukaaslane.
Laps ja kodumaa	<ul style="list-style-type: none"> ● Osutab kodukoha tuntumatele asutustele;

	<ul style="list-style-type: none"> ● leiab Eesti lippu nähes erinevate värvuste seast Eesti lipu värvused; ● räägib, kuidas ta käis jõuluvana käest pakki saamas, vastlaliugu laskmas.
Laps ja tervis	<ul style="list-style-type: none"> ● Eristab erinevaid maitseid, oskab nimetada soolast ja magusat; ● oskab osutada ja nimetada poissi ja tüdrukut; ● osutab ja nimetab erinevaid kehaosi; ● teab, et häirekella helina korral tuleb kohe minna rühmas oleva täiskasvanu juurde; ● teab hambaharja otstarvet; ● oskab nuusata; ● peseb käsi iseseisvalt, oskab kasutada vedelseepi ja tükiseepi.

2 - 3 AASTANE LAPS

Looduskeskkonnad	Eeldatavad tulemused
Laps ja loodus	<ul style="list-style-type: none"> ● Osutab küsimisel looduslikule objektile; ● tunneb pildilt mõnda kodulooma ja metslooma; ● jäljendab lindude ja loomade häälsusi; ● näitab looma, linnu kehaosi; ● tutvub vee-elustikuga; ● tunneb mõnda putukat; ● nimetab mõnda puu-ja aedvilja, marja; ● vaatleb erinevaid seeni; ● leiab ümbritsevast kive, liiva, mulda.
Laps ja elukeskkond	<ul style="list-style-type: none"> ● Vaatleb koos õpetajaga ilmastikunähtusi; ● jäljendab erinevaid tegevusi.

Laps ja loodushoid	<ul style="list-style-type: none"> ● Viib prügi ilma meeldetuletamiseta prügikasti; ● teab, et inimene hoolitseb koduloomade, aiataimede ja talvel lindude eest.
---------------------------	--

Tehiskeskkond	Eeldatavad tulemused
Laps ja füüsiline keskkond	<ul style="list-style-type: none"> ● Tunneb ära oma kodu, lasteaia; ● katsub ja eristab erinevaid materjale.
Laps ja ametid	<ul style="list-style-type: none"> ● Matkib lihtsamaid töövõtteid; ● teab mööbli- ja tarbeesemete otstarvet; ● näitab küsimisel erinevaid kodumasinaid; ● näitab põllumajandusmasinaid ja eriotstarbelisi sõidukeid.
Laps ja tehnoloogia	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab keerata raamatul lehekülge; ● jälgib televiisorist lastesaateid, animatsioone; ● kuulab muusikat.

Laps ja liiklus	<ul style="list-style-type: none"> ● Eristab sõidukeid ja oskab näidata sõidukite osi; ● osutab autoteele ja kõnniteele; ● teab, et autoteed peab ületama ettevaatlikult; ● harjutab joonel kõndimist; ● oskab ohutult liikuda rühmaruumis ja õuealal; ● oskab kuulata ja määrata heli suunda; ● saab hakkama liikumise pealt peatumisega, kuuldes sõna stopp; ● saab aru valgusfoori värvustest: punane peatu, roheline lubab liikuda.
------------------------	---

3 - 4 AASTANE LAPS

Sotsiaalne keskkond	Eeldatavad tulemused
Laps ja perekond	<ul style="list-style-type: none"> ● Nimetab küsimisel oma pereliikmete koduseid toimetusi; ● nimetab pereliikmeid ja teab nende nimesid; ● vastab küsimustele oma kodu ja pereliikmete kohta; ● nimetab pereliikmete ja enda koduseid toimetusi; ● räägib oma sünnipäevast .
Laps ja lasteaed	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab oma rühma nime; ● nimetab rühmas olevaid esemeid; ● küsimise korral nimetab oma sõprade nimesid; ● ütleb küsimise korral rühmakaaslaste ja õpetajate ning õpetaja abi nimesid.

Laps ja kodumaa	<ul style="list-style-type: none"> ● Osaleb jõukohasel viisil vanemate laste ja täiskasvanute tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel; ● leiab Eesti lippu nähes erinevate värvide seast Eesti lipu värvid; ● nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi.
Laps ja tervis	<ul style="list-style-type: none"> ● Nimetab tervist hoidvaid tegevusi; ● teab ohte, mis on seoses võõra loomaga; ● oskab haiget saanud sõbrale täiskasvanult abi paluda; ● kasutab käte kuivatamiseks isiklikku käterätti või paberrätikut; ● ütleb oma soo; ● on teadlik pesemise tähtsusest; ● teab, et kätepesu juures tuleb kasutada õigeid võtteid; ● teab, miks peab puhtust hoidma; ● kasutab sihipäraselt paberninarätti, varjab köhimisel ja aevastamisel suud; ● teab, et palju magusat süües hambad kahjustuvad; ● teab, et hambaarsti juures peab käima; ● teab ja oskab nimetada erinevaid toiduaineid; ● eelistab janu korral vett; ● valmistab täiskasvanu abiga kergesti valmistavaid toite; ● teab, milline toit on tervisele vajalik ja milline mitte; ● täidab söömise eel ja järel hügieeninõudeid; ● teab nimetada inimese kehaosi; ● teab mõningate elundite nimetusi; ● küsib vajadusel täiskasvanult abi wc-s; ● teab, kelle poole pöörduda, kui laps ise või sõber haiget saab; ● mõistab, et igat taime suhu ei panda.

3-4 AASTANE LAPS

Looduskeskkond	Eeldatavad tulemused
-----------------------	-----------------------------

Laps ja loodus	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab nimetada tuttavat kodu- ja metsloomade ning tema kehaosi; ● teab, et loomad elavad inimese juures, loomaaias, metsas; ● teab linnu väliseid tunnuseid ja nimetab tuttavaid linde; ● teab loomade ja lindude elupaiku; ● nimetab vee-elanikke; ● oskab nimetada tuttavaid putukaid; ● tunneb mõnda puud lasteaia õuealal; ● tunneb mõnda lille; ● eristab tuntumaid puu- ja aedvilju, marju välimuse ja nimetuse järgi; ● nimetab seene osad ja teab mõnda söögi- ja mürgiseent.
Laps ja elukeskkond	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab küsimise korral iseloomustada ööd ja päeva; ● nimetab ilmastikunähtusi; ● tunneb pildilt aastaaegu ja nimetab nende tunnuseid.
Laps ja loodushoid	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab nimetada õuealal leiduvaid loodusvarasid; ● toob prügi kokkulepitud kogumiskohta; ● teab, et koduloomad ja -linnud on inimestele kasulikud; ● teab, et kevadel pannakse lindudele pesakaste, talvel pannakse toitu toidumajadesse ja lisatoitu metsloomadele ning et veelinde ei tohi toita.

3-4 AASTANE LAPS

Tehiskeskkond	Eeldatavad tulemused
Laps ja füüsiline keskkond	<ul style="list-style-type: none"> ● Tunneb ära oma kodu ja lasteaia ning tuttavad teenindusasutused ja ehitised; ● õpib õigesti kasutama lasteaia õueala vahendeid; ● teab maja osasid, ruume ja nende otstarvet; ● teab mööbliesemete ja asjade nimetusi; ● teab rühmas leiduvate asjade asukohti; ● eristab esemeid, mis on valmistatud puidust, plastmassist.
Laps ja ametid	<ul style="list-style-type: none"> ● Matkib lihtsamaid töövõtteid; ● nimetab küsimisel erinevaid elukutseid seostades neid tegevusega; ● oskab küsimise korral nimetada kodus kasutatavaid kodumasinaid ja -elektroonikat; ● nimetab põllutöömasinaid; ● teab eriotstarbelisi sõidukeid.
Laps ja tehnoloogia	<ul style="list-style-type: none"> ● Märkab meediast tingitud emotsioone; ● kuulab muusikat ja kuuldemänge; ● vaatab erinevaid raamatuid ja õppefilme.

Laps ja liiklus	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab liiklusvahendid rühmitada kasutamise ja otstarbe järgi; ● saab aru mõistetest tänav-õu, sõidu- ja kõnnitee; ● oskab ohutult ronida; ● teab valgusfoori ja tulede tähendust: punane peatu, roheline lubab liikuda, kollane oota; ● tunneb ära erinevaid helisid; ● oskab lasterühmaga liikudes teistega arvestada; ● kasutab jalgrattaga sõitmisel kiivrit ja kannab helkurit; ● oskab ohutult liikuda peale rühmaruumi ja õuealal ka välisterritooriumil; ● tutvub lasteaia ümbruse liikluskeskkonnaga; ● jalgrattaga sõites peab kinni kokkulepitud reeglitest; ● teab, mis on liiklusmärk- ülekäigurada.
------------------------	--

4 - 5 AASTANE LAPS

Sotsiaalne keskkond	Eeldatavad tulemused
Laps ja perekond	<ul style="list-style-type: none"> ● Räägib oma sünnipäevast; ● kirjeldab tähtpäevi peres; ● kirjeldab oma perekonda ja koduseid toimetusi; ● nimetab oma elukoha.
Laps ja lasteaed	<ul style="list-style-type: none"> ● Nimetab oma rühma ja lasteaia nime; ● oskab kirjeldada oma tegevusi ja mängu; ● teab nimetada lasteaia töötajaid ja nende tegevusi; ● küsimise korral nimetab sõprade nimesid.
Laps ja kodumaa	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab oma rahvust ja keelt; ● riigi tähtsamaid sümboleid; ● tutvub tuntumate rahvakommetega ja nendega seotud tegevustega.

<p>Laps ja tervis</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Kirjeldab, kuidas hoida enda tervist; ● teab, mis on haigus; ● teab hügieeni vajalikkust; ● kasutab käte pesemisel õigeid kätepesu võtteid; ● teab, et peale liikumistegevust tuleb higised trenni riided kuivade vastu vahetada; ● teab kuidas hambaid pestakse; ● teab, kuidas magus mõjub hammastele; ● on teadlik hambaarsti juures käimise vajalikkusest; ● teab ja tunneb erinevaid toiduaineid; ● aitab juhendamisel kergemat toitu valmistada; ● täidab toidu ja söömisega kaasnevaid hügieeninõudeid; ● oskab kirjeldada poissi ja tüdrukut väliste tunnuste järgi; ● oskab nimetada kõiki kehaosi; ● teab, et peab õnnetuse korral abi küsida; ● teab, et tema keha kuulub temale; ● tunneb oma keha vajadusi; ● teab, et võõraste inimestega kaasa ei minda; ● teab 112 tähendust; ● oskab kirjeldada olukordi, mis võivad lapse tervist kahjustada; ● teab, et kõik taimed ei kõlba söömiseks; ● teab, mida teha, kui saab nõelata või leiab kehalt mõne putuka.
------------------------------	--

4-5 AASTANE LAPS

Looduskeskkond	Eeldatavad tulemused
Laps ja loodus	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab nimetada tuttavaid loomi ja linde, kirjeldada nende välimust ja öelda, kus nad elavad; ● kirjeldab looma, linnu ja kala kehaosi; ● tunneb mõnda lindu ja nende iseloomulikku värvust; ● teab, et rändlinnud lendavad sügisel lõunasse; ● oskab nimetada oma kodukoha olulisemat veekogu ja nende elanikke; ● eristab ja nimetab eluta looduse objekte, kirjeldab neid; ● teab putukaid ja nende elupaiku; ● nimetab taimede erinevaid kasvukohti; ● oskab nimetada ning kirjeldada tuttavaid puid ja rohttaimi ning taimeosi; ● tunneb mõnda viljapuud ja marjapõõsast ning metsamarja; ● teab, kuidas puu- ja köögivilju, marju kasutatakse toiduks; ● teab, et taimede kasvuks on vajalik soojus, valgus ja vesi; ● tutvub erinevate teraviljadega; ● oskab nimetada tuntumaid seeni ja kirjeldada neid, mis kasvavad kodukoha metsas.
Laps ja elukeskkond	<ul style="list-style-type: none"> ● Eristab ning nimetab päeva ja ööd; teab, milline mõju on öö ja päeva vaheldumisel muutustele looduses; ● nimetab aastaajad ja teab nende iseloomulikke tunnuseid; ● nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid; ● teab õhu vajalikkust ja kasutamist; ● teab valguse, temperatuuri, vee, õhu ja toitainete tähtsust taimedele ning loomadele.

Laps ja loodushoid	<ul style="list-style-type: none">● Nimetab kodukohas leiduvaid loodusvarasid;● teab, et inimene hooldab toalilli, töötab aias ja põllul, talvel aitab linde ja loomi;● mõistab, et vett ja elektrit on vaja kokku hoida;● mõistab, et on vaja istutada puid ja muid taimi;● oskab hoida enda ümber puhtust looduses, kodu ümbruses;● teab, mis on prügi ja proovib sorteerida;● nimetab kohti ja esemeid, mis võivad olla ohtlikud;● teab, et asju saab taaskasutada.
---------------------------	---

4-5 AASTANE LAPS

Tehiskeskkond	Eeldatavad tulemused
Laps ja füüsiline keskkond	<ul style="list-style-type: none"> ● Kirjeldab kodus olevaid ruume ja esemeid; ● nimetab erinevaid asutusi ja ehitisi; ● nimetab erinevaid materjale ja leiab neid loodusest.
Laps ja ametid	<ul style="list-style-type: none"> ● Nimetab oma vanemate ameteid ja hobisid; ● loetleb enimtuntud elukutseid ja nende juurde kuuluvaid töövahendeid; ● teab teetöomasinaid; ● nimetab kodumasinaid, tööriistu- ja -vahendeid ja teab nende otstarvet ning nendega seotud ohte.
Laps ja tehnoloogia	<ul style="list-style-type: none"> ● Praktiseerib valikute tegemist meedias; ● oskab märgata meediaga veedetud aega ja sõlmida täiskasvanutega meedia kasutamiseks kokkuleppeid; ● harjutab meedia kogemusest rääkimist ning oma arvamuste kujundamist ja hindamist.
Laps ja liiklus	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab lasteaiarühmaga ühistranspordis käituda; ● nimetab erinevaid liiklusvahendeid, teab nende ja tähtsust; ● teab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole; ● oskab ohutult liikuda rühmaruumis, lasteaia siseruumides, õuealal ja välisterritooriumil; ● teab, kuidas sõiduteed ületada; ● tutvub liiklusmärkidega, mis asuvad kodukohas; ● oskab lasteaia õuealal jalgrattaga ohutult sõita; ● teab liiklusest tulenevaid ohtusid õuealal ja tänaval; ● oskab nimetada ja näidata pildil jalakäija, autojuht, jalgrattur; ● teab valgusfoori värve ja värvide tähendusi.

5 - 6 AASTANE LAPS

Sotsiaalne keskkond	Eeldatavad tulemused
Laps ja perekond	<ul style="list-style-type: none"> ● Kirjeldab oma kodu; ● räägib oma vanavanematest; ● ütleb küsimisel oma kodukohta nime ja koduse aadressi; ● kirjeldab pereliikmete koduseid tegevusi ja nimetab oma kohustusi nende hulgas.
Laps ja lasteaed	<ul style="list-style-type: none"> ● Nimetab lasteaia töötajaid ja teab nende ülesandeid.
Laps ja kodumaa	<ul style="list-style-type: none"> ● Selgitab, millal lipud heisatakse ja hümnid lauldakse; ● teab oma rahvust ja keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid; ● oskab nimetada erinevaid rahvusi; ● teab tuntumate rahvakalendri tähtpäevadega seotud kombeid; ● nimetab rahvustoite, mida on ise söönud.
Laps ja tervis	<ul style="list-style-type: none"> ● Kirjeldab, mida tähendab tema jaoks terve olemine; ● teab mõnda külmetushaigust; ● oskab kirjeldada, kuidas peab käituma haiguse ajal; ● oskab kirjeldada enda ja teiste positiivseid omadusi; ● teab, mis ajal ja kuidas õigesti käsi pesta; ● teab, et hambaid peab regulaarselt pesema; ● on teadlik, et peale liikumistegevust peab pesema ja higised riided kuivade vastu vahetama; ● teab, milline toit on tervisele kasulik ja milline mitte; ● teab elundite nimetusi; ● teab, et oma keha eest tuleb hoolt kanda: pesta, kammida,

	<p>tervislikult süüa, liikuda, puhata jne;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● teab hädaabi numbrit ja oskab seda telefonil valida; ● oskab kirjeldada ohte erinevates situatsioonides ja erinevatel aastaagadel; ● oskab nimetada mõnda tervisele kahjulikku taime.
--	--

5-6 AASTANE LAPS

Looduskeskkond	Eeldatavad tulemused
Laps ja loodus	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab nimetada ravimtaimi ja nende kasutamist rahvameditsiinis; ● tunneb nimetuse ja iseloomulike tunnuste järgi köögi- ning puuvilju ja marju ja teab kuidas neid kasutatakse; ● tunneb mõnda rohttaime metsast, niidult, aiast; ● tunneb mõnda õpitud puud koore järgi; ● tunneb lasteaia õuealal kasvavaid puid ja loetleb puuosad; ● teab pargi, metsa ja niidu erinevust; ● tunneb mõnda seeneliiki; ● nimetab tuntumaid lilli; ● teab, kuidas leib saab lauale; ● tunneb mõnda teraviljade liiki; ● tunneb kodu- ja metsloomi, teab järglaste nimetusi; ● kirjeldab loomade ja lindude välimust ja elupaiku; ● teab putukaid, nende elupaiku; ● teab ainete omadusi üle minna tahkest olekust vedelasse ja vedelast tahkesse; ● kirjeldab vee ringkäiku looduses; ● nimetab vees elavaid organisme ja mõnda veetaime.

Laps ja elukeskkond	<ul style="list-style-type: none"> ● Järjestab aastaajad ja teab, kuidas aastaegade vaheldumine on seotud muutustega looduses ning loomade ja inimeste tegevuses; ● vaatleb ja võrdleb ilma erinevatel päevadel; ● tunneb ilmapäraseid; ● nimetab ja tunneb ilmastikunähtusi ja oskab kirjeldada; ● oskab nimetada aastaaegu ja neid iseloomustada.
Laps ja loodushoid	<ul style="list-style-type: none"> ● Nimetab erinevaid loodusvarasid; ● oskab sorteerida prügi; ● nimetab inimeste tegevusi, mis rikuvad ümbritsevat keskkonda; ● nimetab Eestimaal leiduvaid loodusvarasid; ● teab, kuidas vähem jäätmeid tekitada ja kuidas jõuab prügi prügimäele.

5-6 AASTANE LAPS

Tehiskeskkond	Eeldatavad tulemused
Laps ja füüsiline keskkond	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab orienteeruda lasteaia õuealal, lasteaia majas ja selle ümbruses; ● teab erinevaid ehitisi ja teenindusasutusi kodukohas; ● oskab nimetada maja ehituseks kasutatavaid materjale; ● oskab sorteerida ja nimetada erinevaid materjale; ● teab, et ühed esemed ujuvad vee peal, teised vajuvad põhja.
Laps ja ametid	<ul style="list-style-type: none"> ● Selgitab vestluses enimtuntud ametite vajalikkust ja nende elukutsete juurde kuuluvaid töövahendeid ja teab nende otstarvet; ● kirjeldab kodumasinaid, teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte; ● tuleb juhendamisel toime tehniliste vahendite heaperemeheliku käsitsemisega;

	<ul style="list-style-type: none"> ● kirjeldab erinevaid sõidukeid, põllutöömehhanismideid ja teab nende otstarvet; ● rühmitab erinevaid transpordivahendeid.
Laps ja tehnoloogia	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab nimetada meediavahendeid ja õpib meedia vahendeid kasutama; ● nimetab meedia positiivset mõju ja teab, kuidas meedia mõjutab negatiivselt; ● kasutab täiskasvanu juhendamisel erinevaid õppetstarbelisi veebikeskkondi ja programme; ● õpib meedias eristama tõelisust väljamõeldisest ja tuleb toime meedias vastuolulise informatsiooniga; ● valib endale sobivad meediavahendid ja sisu.
Laps ja liiklus	<ul style="list-style-type: none"> ● Nimetab liiklemise erinevusi maal ja linnas; ● teab valgusfoori tulede süttimise järjekorda ja nende tähendust; ● oskab kasutada turvavarustust ning ületada õuealal tänavat jalgrattaga; ● oskab selgitada, kuidas helkurit kanda; ● teab liiklusmärkide tähendusi, mis asuvad kodukohas; ● oskab kirjeldada liiklemise ohtusid erinevates ilmastikuoludes; ● oskab selgitada liiklemise erinevusi valgel ajal ja pimedal ajal; ● oskab selgitada, miks helkur, kiiver ja turvavöö on vajalikud; ● teab liiklusvahendite erinevusi ning eriotstarbeliste sõidukite ülesandeid ja tähtsust; ● oskab märgata ohtusid lasteaia ümbruse liiklus keskkonnas, erinevates situatsioonides; ● peab kinni lasteaias kokkulepitud jalgrattaga sõitmise reeglitest; ● teab hädaabinumbrit 112; ● oskab ohutult liigelda lasteaia välisterritooriumil jalakäijana.

6 - 7 AASTANE LAPS

Sotsiaalne keskkond	Eeldatavad tulemused
Laps ja perekond	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab oma pereliikmeid, lähisugulasi ja peretraditsioone; ● mõistab, et pered võivad olla erinevad; ● oskab kirjeldada oma kodu ja kodukohta.
Laps ja lasteaed	<ul style="list-style-type: none"> ● Nimetab erinevaid ameteid lasteaia ja nende vajalikkust; ● kirjeldab lasteaia kodukorda; ● teab kooli kui õppimise kohta; ● oskab kirjeldada, mille poolest lasteaed koolist erineb; ● oskab nimetada erinevaid ruume ja töötajaid lasteaia ning teab nende otstarvet.
Laps ja kodumaa	<ul style="list-style-type: none"> ● Nimetab Eesti riigi sümboleid; ● oskab Eesti kaardil näidata oma kodukohta; ● teab Eesti Vabariigi presidendi nime; ● oskab nimetada teisi rahvusi ja keeli ning teab nende kombeid ja traditsioone; ● teab ja nimetab Eesti lähinaabreid; ● kirjeldab eesti rahva traditsioone ja kombeid; ● teab tähtpäevi ja nende tähistamise vajalikkust; ● oskab kirjeldada tähtpäevade tähistamist oma lasteaia või kodus.
Laps ja tervis	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab kirjeldada, mida tema jaoks tähendab terve olemine: tervislik toitumine, kehaline aktiivsus, puhkus, uni, positiivsed emotsioonid, sõbralikud suhted; ● teab, mis on haigus ja oskab nimetada mõnda haigestumise põhjust; ● teab, mis on riskikäitumine: suitsetamine, vägivald, kiusamine; ● teab hügieeni olulisust haiguste vältimiseks; ● teab, et bakterid ja viirused ja kuidas inimene haigestub; ● teab, kuidas hambaid pestakse ja milliseid hammaste hooldamise

	<p>vahendeid kasutatakse;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● teab, miks on vajalik kinni pidada toidukordadest, mis juhtub, kui ei pese hambaid regulaarselt; ● teab, miks toidukordade vahel ei tohi näksida ja miks on kasulikum puhast vett juua; ● tunneb erinevaid toiduaineid välimuse, maitse ja lõhna järgi; ● teab toidu olulisust tervisele; ● suhtub söömisesse positiivselt; ● teab toidu ja keskkonna vahelisi seoseid; ● oskab teatud määral kirjeldada inimese kehaehitust, siseorganeid ja nende funktsiooni; ● teab nimetada ja kirjeldada inimese meeleelundeid ja kuidas neid igapäevaselt kasutatakse; ● suhtub positiivselt erivajadustega inimestesse ja oskab märgata hädasolijat; ● vahetab peale liikumistegevust ja treeningut niisked riided kuivade vastu; ● teab, mis on turvaline käitumine, teab erinevaid turvavahendeid ja oskab neid kasutada; ● oskavad valida hädaabinumbrit ja teavad, millist infot tuleb jagada; ● oskavad eksinuna käituda; ● tunneb ja oskab nimetada mõnda mürgist taime ja oskab neist hoiduda; ● julgeb keelduda, kui näeb või teab, et tegevus võib teda ohtu seada.
--	--

6-7 AASTANE LAPS

Looduskeskkond	Eeldatavad tulemused
-----------------------	-----------------------------

<p>Laps ja loodus</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Nimetab erinevaid koduloomi ja-linde; ● nimetab paiga- ja rändlinde, nende erinevaid elupaiku ja eluviisi; ● kirjeldab loomade-lindude välimust vastavalt aastaegadele, nende kasvu, arengut; ● teab lindude rände põhjuseid; ● nimetab erinevaid metsloomi ja nende talveune või uinaku põhjuseid; ● nimetab erinevaid veekogusid, veeelustikku, taimi; ● nimetab ravimtaimi, nende kasutamist rahvameditsiinis; ● nimetab lilli ja nende kasvukohti; ● teab putukate erinevaid elupaiku ja eluviise; ● tunneb õuealal kasvavaid puid-põõsaid; ● nimetab marju, aed- ja puuvilju ning seeni; ● teab erinevaid teravilju.
<p>Laps ja elukeskkond</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites; ● selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad; ● eristab mõningaid vee ja lume omadusi; ● nimetab erinevaid ilmastikunähtusi; ● vaatleb ja võrdleb ilma ning oskab täita ilmavaatlustabelit; ● teab valguse, temperatuuri, vee, õhu ja toitainete tähtsust taimedele ning loomadele; ● selgitab öö ja päeva vaheldumist ja sellega seotud muutusi looduses; ● selgitab aastaegade vaheldumist ja sellega seotud muutusi looduses ning loomade ja inimeste tegevusi.

Laps ja loodushoid

- Nimetab erinevaid loodusvarasid ja kirjeldab nende kasutamist;
- kirjeldab loodusvarade kasutamise võimalusi;
- teab, kuidas inimene kasutab erinevaid maavarasid ja et maavarasid tuleb hoida;
- mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju keskkonnale;
- suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt;
- oskab sorteerida prügi;
- kirjeldab säästlikku eluviisi ja mõistab asjade säästliku ja taaskasutamise vajalikkust ja võimalusi;
- kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada nii keskkonda kui tervist;
- teab, kuidas inimene mõjutab nii positiivselt kui negatiivselt ümbritsevat loodust;
- kirjeldab asjade korduva kasutamise võimalusi ja jäätmete kasutamist;
- väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnasõbralikku mõtteviisi ja mõistab säästliku kasutamise vajalikkust;
- suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult.

6-7 AASTANE LAPS

Tehiskeskkond	Eeldatavad tulemused
Laps ja füüsiline keskkond	<ul style="list-style-type: none"> ● Kirjeldab kodumaja omapära: maja osad ja nende otstarve, ruumid ja nende sisustus, erinevad kõrvalhooned ja nende otstarve; ● oskab nimetada kodukoha asutusi, olulisi ehitusi ja nende vajalikkust; ● oskab kirjeldada vanaaja kodu, kõrvalhooneid ja selle sisustust; ● eristab erinevaid materjale ja oskab neid sorteerida.
Laps ja ametid	<ul style="list-style-type: none"> ● Kirjeldab pereliikmete elukutseid, ameteid ja hobisid; ● teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid ning nende vajalikkust; ● nimetab vanaaegseid esemeid, tööriistu; ● kirjeldab erinevaid sõidukeid, põllutöömehhanismide ja teab nende otstarvet; ● kirjeldab elukutseid ja nimetab tööriistu; ● teab erinevaid transpordivahendeid ja nende otstarvet; ● selgitab raha otstarvet; ● mõistab töö, vastutuse ja raha tähtsust.
Laps ja tehnoloogia	<ul style="list-style-type: none"> ● Mõistab, et on olemas lastele keelatud filmid ja saated; ● mõistab, mis on infotehnoloogia; ● oskab omandada meedia kaudu teadmisi; ● oskab iseseisvalt käsitseda lihtsamaid infotehnoloogilisi vahendeid; ● tunneb erinevaid meediavahendeid ning oskab neid kirjeldada; ● eristab väljamõeldist reaalsusest ning oskab tõlgendada meedias nähtut ja kirjeldab meedias valitsevaid ohtusid; ● valib endale sobivad meediakanalid ja nende sisu; ● õpib tundma meedia mõju oma emotsioonidele ja elule; ● kasutab erinevaid meedia vahendeid heaperemehelikult ● kirjeldab kodumasinaid ja elektroonikat, teab nende otstarvet;

	<ul style="list-style-type: none"> ● oskab mõnda kodumasinat kasutada ja teab nendega seotud ohte.
Laps ja liiklus	<ul style="list-style-type: none"> ● Saab aru liiklusreeglite vajalikkusest ja täidab neid; ● nimetab erinevaid liiklusmärke ja teab nende tähendusi; ● oskab nimetada ohtusid lasteaeda ümbritsevas liikluskeskkonnas; ● oskab selgitada erinevusi maa- ja linnaliikluskeskkonnas; ● kirjeldab liiklemise erinevusi valgel ajal ja pimedal ajal, lähtudes aastaegadest ja ilmastikuoludest; ● oskab kasutada jalgrattakiivrit ja teab selle vajalikkust; ● oskab kinnitada turvavööd; ● selgitab, kuidas liiklusõnnetused juhtuvad ja kuidas on võimalik neist hoiduda; ● nimetab hädaabinumbri 112 ja oskab seda kasutada; ● sõidab rattaga vastavalt lasteaias kokkulepitud sõitmise reeglitele.

2.5.2 Valdkond *Keel ja kõne*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- omandab kõnes eakohase sõnavara, häälduse, grammatilised vormid ja lause loome oskuse;
- kasutab omandatud keelevahendeid kõnes erinevatel eesmärkidel ja erinevates funktsioonides;
- tuleb toime igapäevasel suhtlemisel eakaaslaste ja täiskasvanutega;
- tunneb huvi lastekirjanduse vastu ning on omandanud vajalikud eeloskused lugemise ja kirjutamise õppimiseks.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne sihipärane arendamine, kus last õpetatakse keelevahendeid (sõnu, sõnavorme ja lausemudeleid) kasutama suhtlemisoskuse omandamiseks, teadmiste täiendamiseks ja oma tegevuse kavandamiseks;
- 2) peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevased toimingud); lapsele luuakse kõneline

keskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet, ja kus tal tekib vajadus ja võimalus ise kõneleda. Laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;

- 3) arvestatakse, et mida väiksem on laps, seda enam peab tema kõne arendamine toetuma vahetult tajutavale, s.o. mida laps parajasti näeb, maitseb, katsub ja kuuleb;
- 4) on oluline, et täiskasvanu kasutaks oma kõnes selliseid lauseid ja sõnu, mida laps suudab mõista ja meelde jätta. Peab arvestama, et kõne mõistmine on vaid sammuke eespool sellest, mida laps ise räägib;
- 5) suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseeringute, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatu koostamise jm tegevuste kaudu kirjanduse vastu huvi tundma ja seda mõistma; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid eakohaseid raamatuid, et toetada lugemisvalmiduse ja jutustamisoskuse kujunemist;
- 6) on oluline, et lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) õpetatakse mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult.

Valdkonna Keel ja kõne sisu:

- 1) keelevahendite omandamine: hääldamine, sõnavara, grammatika(lause ja vormistik);
- 2) kuulamine, jutustamine ja suhtlemine;
- 3) lugemise ja kirjutamise eeluskuste kujunemine

1,5- AASTANE LAPS

- lapsel on ärkvelolekus puhkeasendis suu suletud ja ta hingab läbi nina;
- närib tahket toitu;
- hoiab silmsidet vestlejaga ja jälgib eset, millega tegeleb;
- tunneb enda ära peegli ees;
- koosmängimisel ja suhtlemisel vajab laps vaikset keskkonda, sest ei suuda eristada olulisi helisid vähemolulistest taustahelidest;
- passiivse sõnavara hulk on aktiivsest sõnavarast palju suurem, st laps saab aru rohkem kui ta ise öelda oskab;
- näitab nimetamisel igapäevaselt ümbritsevaid esemeid ning toob või otsib nimetamise peale tuttavaid asju;
- mõistab sõnu ühes kindlas tähenduses tuttavas olukorras;

- saab aru lihtsatest igapäevastest korraldustest ning mõistab korraldust EI!;
- kasutab suhtlemisel sõnu, zeste ja miimikat;
- kasutab sõnu ja lalisõnu; kuna sõnade hulk suureneb, siis lalisemine väheneb;
- katsetab ja jätab meelde erinevaid liigutusi huulte ja keelega, et hääldada erinevaid häälikuid ja häälikute kombinatsioone;
- kordab järele sõnu, jäljendab teiste häälightsusi ja intonatsiooni ning matkib loomade häälightsusi;
- palub tuttavat toitu, kui näeb seda;
- väljendab küsimust hääletooni või ilmega;
- kõneleb ühesõnaliste lausetega, st üks sõna täidab kogu lause ülesannet;
- lapse kõnes esineb sageli vaeghääldust, st häälikute/silpide ärajätmist, asendamist, häälikute ebaõiget hääldust, mis on tingitud kõneaparaadi küpsenemusest.

1,5-2 AASTANE LAPS

Keel ja kõne	Eeldatavad tulemused
Hääldamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Laps jäljendab aktiivselt täiskasvanu kõnet, hääletooni ja tundeid; ● hääldab sõnades õigesti lihtsamaid häälikuid (<i>a, e, i, o, u, m, s, p, l, t</i>); ● hääldab õigesti mõnda üksikut lühikest sõna. Lapse kõne võib olla häälduslikult moonutatud, paljud häälikud/silbid puuduvad või on asendatud teistega.
Sõnavara	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab oma kogemusega seostuvaid konkreetse tähendusega sõnu, sõnavara maht on vähemalt 50 sõna; ● kasutab kõnes põhiliselt nimisõnu, tegusõnu, asesõnu, omadussõnu ja mäarsõnu; ● kujuneb esmane sõnatähenduse üldistus (<i>kollane koer, valge koer ja pruun koer on koerad</i>); ● kasutab osaliselt sõnu muutevormis; ● mõistab sõnu ühes kindlas tähenduses tuttavas situatsioonis.
Grammatika	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistamata 1-

	<p>2-sõnalisi lauseid (Miku õue <i>pro</i> Miku tahab õue minna);</p> <ul style="list-style-type: none"> ● kasutab üksikuid käände- ja pöördvorme juhuslikult mõne sõna puhul (ainsuse omastav, osastav, tegusõna 3. pööre); ● väljendab kõnes mõnda järgmistest suhetest: eitus (<i>ei taha</i>), kuuluvus (<i>tädi pall</i>), asukoht (<i>emme siia</i>), omadus (<i>auto katki</i>), subjekti-objekti suhe (<i>issi anna pall</i>); ● toetub kõne mõistmisel situatsioonile ja tuttavate sõnade tähendusele.
Tekst	<ul style="list-style-type: none"> ● Mõistab ja täidab lühikesi (2-4-sõnalisi) korraldusi tuttavas situatsioonis; ● väljendab end lühikeste, sageli elliptiliste (osa olulist infot puudu) lausetega; ● meeldib täiskasvanuga koos tegutseda ja selle käigus vastab meelsasti oma kõne arengu tasemele vastavalt täiskasvanu küsimustele 1-2-sõnaliste vastustega.
Suhtlemine	<ul style="list-style-type: none"> ● Suhtleb täiskasvanuga esemelise tegevuse käigus, eelistades partnerina tuttavat täiskasvanut; ● vastab täiskasvanu poolsele suhtlemise algatusele mingi tegevuse, hääliitsuse või sõnaga; ● hoiab täiskasvanuga silmsidet; ● kasutab suhtlemisel peamiselt mitteverbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute sõnadega; ● kasutab lühikesi, ebatäielikke ütlusi oma kavatsuste väljendamisel (eseme saamiseks, millestki keeldumiseks); ● kasutab mõningaid viisakussõnu (aitäh, palun); ● räägib vooruvahetuses teise kõnelejaga osaliselt korraga.
Ettevalmistus lugemiseks ja kirjutamiseks	<ul style="list-style-type: none"> ● Vaatab meelsasti koos täiskasvanuga pildiraamatuid ning tunneb huvi ümbritseva vastu; ● eristab kuulmise teel häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest (<i>tass-kass, saal-sall</i>).

2-3-AASTANE LAPS

Keel ja kõne	Eeldatavad tulemused
Hääldamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Hääldab sõnades õigesti enamikku eesti keele häälikutest (eranditeks võivad olla <i>r, s, k, õ, ü</i>); ● hääldab häälikuid täpsemalt ning kõne on teistele arusaadav; ● kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2-silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris (ei jäta ära silpe, ei muuda sõnaväldet), pikemate sõnade hääldamisel võib esineda sõnade lühendamist; ● eristab kõlalt sarnaseid sõnu (<i>kass-tass, tuul-tool</i>).
Sõnavara	<ul style="list-style-type: none"> ● Sõnavara maht on umbes 300 sõna; ● kasutab oma kõnes kõiki sõnaliike (nimi-, tegu-, omadus-, ase-, määr-, kaassõnad); ● kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte ja nähtusi; tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega laps on ise kokku puutunud; omadussõnu, mis tähistavad värvust, suurust ja teisi hästi tajutavaid tunnuseid; tagasõnu ruumisuhete tähistamiseks (all, peal, sees, taga); ● kasutab kõnes 2-astmelist sõnatähenduse üldistust (kassid+hiired+koerad=loomad); ● moodustab analoogia alusel tuletisi ning kasutab kõnes uudissõnu (lõpmine <i>pro</i> viimane uks).
Grammatika	<ul style="list-style-type: none"> ● Mõistab ja kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5-sõnalisi lihtlauseid; ● kasutab oma kõnes enamkasutatavaid käändevorme; ● kasutab oma kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi (<i>Joonista! Istu!</i>) ning kindla kõneviisi oleviku ja mineviku vorme (<i>sõidab, laulavad, sõitis</i>);

	<ul style="list-style-type: none"> ● kasutab kõnes <i>ma-</i> ja <i>da-</i>tegevusnime (<i>hakkame mängima, ei taha mängida</i>); ● grammatilised vormid ühilduvad lauses arvus ja ajas (nimi- ja tegusõna, nimi- ja omadussõna).
Tekst	<ul style="list-style-type: none"> ● Mõistab lühikest teksti, milles on tuttav situatsioon ja mis on seotud tema kogemuse või tegevusega; ● suudab kõne abil igapäevastes olukordades vabalt suhelda; ● osaleb aktiivselt dialoogis, esitab küsimusi ja vastab vahel ka mitmelauselise repliigiga; ● räägib peamiselt sellest, mis on vahetult tema jaoks tajutav (nähtav, kuuldav, katsutav).
Suhtlemine	<ul style="list-style-type: none"> ● Algatab ise dialoogi, eelkõige midagi küsides või paludes; väljendab oma soove ja vajadusi lausungiga ja vastab dialoogis küsimustele; räägib endast <i>mina</i>-vormis; ● kasutab suhtlemisel mitteverbaalseid vahendeid (zestid, miimika, osutamine); ● kasutab erinevat intonatsiooni ja hääle tugevust sõltuvalt suhtluse eesmärgist (teatamine, küsimine, palve jm); ● eelistab suhtlemisel eakaaslasele täiskasvanut ning suhtleb aktiivselt tegevuse ja esemelise mängu käigus; ● saab aru, et ei ole viisakas teise inimese jutusse sekkuda ja mõistab, kui kaaslane ei saanud tema jutust aru ning kordab oma ütlust.
Ettevalmistus lugemiseks ja kirjutamiseks	<ul style="list-style-type: none"> ● Vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid ning kommenteerib pilte; ● kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid tekste; ● matkib tuttavate, korduvalt ette loetud jutukeste lugemist; ● matkib kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga; ● eristab täiskasvanu poolt häälitud sõna ja seostab selle eseme või pildiga.

3-4-AASTANE LAPS

Keel ja kõne	Eeldatavad tulemused
Hääldamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Hääldab sõnades õigesti enamikku eesti keele häälikutest (erandiks on <i>r</i>-häälik); ● kasutab oma kõnes tuttavaid 2-3-silbilisi kaashäälikuühendita sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris; ● hääldab sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (<i>-nt, -lt, -mp</i>) 1-2-silbilistes sõnades; ● eksib pikemate, tundmatute või raskema konsonantühendiga (eriti <i>r, s, k</i>-häälikuid sisaldavad) sõnade hääldamisel.
Sõnavara	<ul style="list-style-type: none"> ● Märkab ja nimetab objektide detaile (<i>näo osad: ripsmed, kulmud, lõug</i>); ● moodustab elukoha, väliste tunnuste, funktsiooni jm alusel rühmi (<i>kleit, seelik, kübar-tüdrukute riided, pluus, püksid, soni- poiste riided. Kõik kokku- riided</i>); ● kasutab üld- ja liiginimetusi (<i>kask, kuusk-puud; õun, pirn, ploom-puuviljad</i>); ● kasutab ja moodustab kõnes mõningaid liitsõnu (<i>tutimüts, kelgumägi</i>) ja tuletisi (<i>täpiline, laulja</i>); ● kasutab omadussõnu olendite, asjade ja nähtuste võrdlemisel (suurus, kuju, värv).
Grammatika	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab kõnes vabalt moodustada ja kombineerida laiendatud lihtlauseid ning suunab kõne abil teiste tegevust; ● hakkab üha enam kavandama kõne abil oma tegevust; räägib valjusti sellest, mida teeb/tegi, seejärel, mida hakkab tegema; ● kasutab jutustamisel kõnes paralleelselt esimeste koond- ja liitlauseite ilmumisega ahellauseid, milles baaslauseid on lõpuintonatsioonita üksteise otsa lükitud või ühendatud sidenditega <i>ja ja ja siis</i>;

	<ul style="list-style-type: none"> ● kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (<i>sõitis, sõitsid</i>).
Tekst	<ul style="list-style-type: none"> ● Osaleb aktiivselt dialoogis, repliigid on sageli pikemad kui üks lausung; ● kommenteerib 2-3 lausungiga enda ja kaaslase sooritatud tegevust; ● räägib 2-3 lausega mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest või meeldivast mänguasjast (monoloogi alged); ● jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi; kasutab jutustamisel lausete ahelat, kus ühendab lauseid üht tüüpi sidesõnaga (<i>ja, ja siis</i>); ● täiendab/parandab täiskasvanut kuulnud muinasjuttude või lastejuttude ettelugemisel ja jutustamisel; ● mõistab täiskasvanu poolt talle jutustatud teksti, mõistmisel on endiselt oluline lapse enda kogemus; ● loeb peast või kordab järele 2-3-realist luuletust või liisusalmi.
Suhtlemine	<ul style="list-style-type: none"> ● Algatab koostegevustes ise aktiivselt suhtlust nii eakaaslaste kui täiskasvanutega; ● osaleb pikemates dialoogides, oskab muuta teemat ning lõpetada vestlust; kordab või parandab/täpsustab ütlust, kui teised seda ei mõistnud; annab vestluses edasi asjasse puutuvat infot; ● küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta; ● muudab keelekasutust vastavalt kaaslase vanusele (eakaaslane, täiskasvanu, endast noorem laps); ● hakkab kasutama ja mõistma nalja, fantaasiat, narritamist.
Ettevalmistus lugemiseks ja kirjutamiseks	<ul style="list-style-type: none"> ● Eristab kuulmise teel täiskasvanu kõnes rõhutatud hääldamise abil häälikuid häälikute reas; ● eristab täiskasvanu poolt rõhutatud hääldamise abil sõna algus- või lõpuhäälikut; ● tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti; ● hakkab seostama häälikuid tähtedega; ● koos huviga tähtede vastu kasvab huvi ilukirjanduse ettelugemise vastu;

	<ul style="list-style-type: none"> ● matkib lugemist ja kirjutamist.
--	---

4-5-AASTANE LAPS

Keel ja kõne	Eeldatavad tulemused
Hääldamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Hääldab õigesti kõiki eesti keele häälikuid ning kõneleb korrektselt; ● märkab teiste kõnes hääldusvigu; ● hääldab õigesti tähenduselt tuttavaid 3-4-silbilisi kaashäälikuühendita sõnu; ● hääldab õigesti 2-3-silbilisi tähenduselt tuttavaid häälikuühendiga sõnu; ● hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu (<i>taburet, banaan</i>); ● eksib tundmatute või harva kasutatavate keerulise struktuuriga sõnade hääldamisel (<i>näpistangid, kirsimarjakobar</i>).
Sõnavara	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab kõnes rohkem iseloomuomadusi, käitumist ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (<i>arg, kaval, igav</i>); nimetab antonüüme (<i>lühike-pikk, must-puhas</i>); mõistab, kuid kasutab piiratult sünonüüme (<i>kõnnib, astub, sammub</i>); ● mõistab, et mõnel sõnal võib olla mitu tähendust (<i>koor, tee</i>); ● kasutab õigesti arv- ja järgarvsõnu (1-5); ● mõistab ja kasutab aega väljendavaid nimisõnu (<i>hommik, päev, õhtu, öö</i>); ● moodustab sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (<i>õunanuga, mummudega seelik</i>) ning võib eksida sealjuures keelenormi vastu (<i>triibukas, muldne</i>); ● hakkab mõistma ülekantud tähendusega sõnu (<i>värske ajaleht, tassi kõrv</i>).
Grammatika	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab kõnes eri tüüpi lauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid suhteid väljendavaid liitlauseid (<i>sidendid ja, ning, aga, kuid, või</i>); ● kasutab kõnes põimlausete osas sihitislauset (<i>Ma tean, et punase tulega ei tohi üle tee minna.</i>), ajalausset (<i>Kui me ära sööme, siis läheme õue.</i>) ja täiendlauset (<i>Ma ei taha seda pluusi, millel on plekid peal.</i>);

	<ul style="list-style-type: none"> ● mõistab ja kasutab nud- ja tud-kesksõnu (<i>Ma olen söönud. Toit on söödud.</i>); ● mõistab ja kasutab omadussõna võrdlusastmeid (<i>suur, suurem, kõige suurem</i>); ● mõistab ja kasutab tegusõna täis- (<i>on söönud</i>) ja lihtminevikku (<i>sõi</i>) ja tingivat kõneviisi (<i>sööksin</i>); ● ühildab sõnu arvus (<i>suured kollased õunad</i>) ja käändes (<i>suurele kollasele õunale</i>); ● kasutab oma kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses (<i>ilusatel lilledel</i>).
Tekst	<ul style="list-style-type: none"> ● Kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmuse; ● annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil, väljendades end peamiselt üksikute sidumata lausungitega; ● loob täiskasvanu abita nähtust, tehtust või möödunud sündmustest 3-5 lausega teksti, kasutades peamiselt ahellauseid; ● mõistab abiga teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemusega; ● suudab kogemuste najal tuletada tekstis puuduvat infot; ● loeb peast 2-4-realisi liisusalme/luuletusi.
Suhtlemine	<ul style="list-style-type: none"> ● Arvestab kuulaja teadmistega, st tal on ettekujutus, mida kuulaja võiks antud asja kohta teada; ● algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni, esitab tunnetusliku sisuga küsimusi (<i>Miks ta nii tegi? Kuidas teha?</i>); ● võtab rollimängus erinevaid rolle ning vastavalt nendele kasutab ka rollisuhtlust (kõnestiil, intonatsioon, hääle tugevus); ● mõistab erinevaid suhtlemise strateegiaid, nt ähvardust, lubadust, meelitamist ja kasutab ka ise neid oma kõnes; ● mõistab kaudseid ütlusi: palvet, ettepanekut, kutset (<i>mulle meeldib, kui sa minuga nukunurgas mängid; mul jäävad sellest suurest kisast kõrvad haigeks</i>);

	<ul style="list-style-type: none"> ● kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid meeldetuletamisel.
Ettevalmistus lugemiseks ja kirjutamiseks	<ul style="list-style-type: none"> ● Tunneb iseseisvalt ära hääliku kuulmise teel häälikute reas; ● areneb oskus eristada häälikuid lühemates sõnades, milles ei esine sulghäälikuid; ● õpib häälima 1-2-silbilisi sulghäälikuteta ja häälikuühendita sõnu täiskasvanu eeskuju alusel; ● tunneb mõningaid tähti, kirjutab suurte trükitähtedega üksikuid sõnu (näiteks oma nime); ● teeb näidise alusel kirja eelharjutusi (vertikaal- ja horisontaaljooned, tähtede elemendid – paunad, kaared, sakid jne); ● kuulab meelsasti ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab piltidele, küsib, parandab lugejat tuttava teksti puhul).

5-6-AASTANE LAPS

Keel ja kõne	Eeldatavad tulemused
Hääldamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Hääldab enda kõnes ning järelkõnes õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tähenduselt tuttavaid sõnu; ● võib eksida tundmatute sõnade hääldamisel, kuid suudab parandada hääldust õige näidise järgi.
Sõnavara	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab kõnes rohkem nimi- ja sidesõnu, mida on vaja lause laiendamiseks; ● kasutab kõnes õigesti ajasuhteid, kasutades sõnu <i>eile, täna, homme</i>; ● kasutab kõnes mõningaid sünonüüme (<i>jookseb, sibab, lippab</i>); ● kasutab sihilisi ja sihituid tegusõnu (<i>veereb-veeretab, sõidab-sõidutab</i>); ● hakkab kasutama seoses tärkava huviga sotsiaalsete suhete ja eetiliste probleemide vastu rohkem inimest ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu (<i>kurb, õnnelik, aus, lohakas</i>), mille tähendus on esialgu piiratud (kasutab kindlas situatsioonis);

	<ul style="list-style-type: none"> ● selgitab konkreetse tähendusega tuletiste ja liitsõnade tähendusi ning moodustab liitelisi nimisõnu (ja-liide: <i>koristaja</i>, ne-liide: <i>koristamine</i>) ja omadussõnu (line-liide: <i>lilleline</i>, lik-liide: <i>õnnelik</i>); ● mõistab lihtsaid kujundlikke väljendeid (<i>sai on kivikõva, jää on peegelsile</i>).
Grammatika	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme (<i>saab lauljaks, jookseb kivini</i>); ● kasutab kõnes enamasti õigesti umbisikulist tegumoodi (<i>loetakse, pesti</i>); ● märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes (<i>lugeb pro loeb, mõmmi maga pro mõmmi magab, lillene pro lilleline, kasvab all kuuse pro kasvab kuuse all</i>); ● mõistab kõnes väljendatud grammatilisi suhteid st ei toetu mõistmisel enam situatsiooni loogikale, vaid grammatilistele suhetele (<i>ruut on ringist allpool, ring on ruudust ülalpool, ringist allpool on ruut, ruudust ülalpool on ring</i>); ● moodustab erinevaid liitlause tüüpe ja kasutab jutustamisel ahellauset.
Tekst	<ul style="list-style-type: none"> ● Jutustab meelsasti oma kogemuste, kuulnud teksti või pildi põhjal täiskasvanu suunavate küsimuste/korralduste abil; ● seob jutustamisel lauseid ning kasutab sealjuures liitlauseid ja sidendeid (<i>ja, siis, ja siis</i>); ● annab kuulnud teksti jutustamisel edasi sündmuste põhjused ja järgnevuse ning kirjeldab tegelaste käitumist; ● loob ise jutukesti.
Suhtlemine	<ul style="list-style-type: none"> ● Suhtleb meelsasti nii täiskasvanute kui eakaaslastega; ● mõistab kaudseid ütlusi ja hakkab ka ise kaudseid palveid, ettepanekuid, teateid väljendama; ● püsib teemas, vajadusel läheb kaasa teema muutusega ning laiendab teemat vastavalt oma teadmistele; ● on suunatud suhtlemisel aina rohkem teadmiste edastamisele ja

	<p>saamisele;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta (<i>Kus sa elad? Kas sul on lapsi?</i>); ● eristab olulist infot ebaolulisest ja annab edasi peamiselt olulist infot; ● mõistab täiskasvanu abiga (st oskab seostada situatsiooni emotsiooniga nt millal on ema rõõmus, kurb, kuri) ning väljendab tundeid ja emotsioone; ● kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja ja narritamist.
Ettevalmistus lugemiseks ja kirjutamiseks	<ul style="list-style-type: none"> ● Häälleb täiskasvanu abiga (järele korrates, materialiseerimise toel) 1-2-silbilisi sulghäälikuteta ja häälikuühendita sõnu; ● määrab hääliku asukoha (alguses, sees, lõpus) ja häälikute järjekorra sõnas; ● seostab häälikuid tähtedega; ● eristab teistest pikemat häälikut häälikuühendita sõnas; ● kordab täiskasvanu eeskujul eri vältes kahest sõnast koosnevaid ridu (koli-kolli (III), koli-kolli (II)); ● loeb veerides üksikuid sõnu; ● teab enamlevinud kirjanduszanri liike (luuletus, jutt, muinasjutt, vanasõna, mõistatus) ning tunneb huvi nende vastu.

6-7-AASTANE LAPS

Keel ja kõne	Eeldatavad tulemused
Hääldamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Hääldeb iseseisvas kõnes kõiki emakeele häälikuid õigesti ning kasutab neid sõnades õiges järjekorras; ● hääldab järelkõnes õigesti tähenduselt võõraid sõnu; ● hääldab õigesti võõrhäälikuid tuttavates sõnades (<i>Fanta, šokolaad</i>).
Sõnavara	<ul style="list-style-type: none"> ● Valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja oskab vajadusel erinevaid sõnavorme, tuletisi ja liitsõnu moodustada; ● saab aru ülekantud ja kujundlikest väljenditest (<i>tuul ulub, hommik koputab uksele</i>) ja selgitab neid oma sõnadega;

	<ul style="list-style-type: none"> ● kasutab kõnes lihtsamaid võrdlusi (<i>külm nagu jää, valge nagu lumi</i>); ● eristab ühetüvelisi sõnu tähenduse poolest (<i>värvine, värviline, värvija, värvimine</i>); ● kasutab õigesti aja- ja ruumisuhteid väljendavaid sõnu (<i>vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast</i>); ● oskab lühidalt iseloomustada inimest ja tema käitumist; ● mõistab abstrakteid üldnimetusi õpitud valdkondades (<i>elusolendid, asjad, riietusesemed, liiklusvahendid jne</i>).
Grammatika	<ul style="list-style-type: none"> ● Mõistab kõnes väljendatud grammatilisi suhteid ja kasutab kõnes kõiki ainsuse ja mitmuse käände- ja pöördevorme ka harvaesinevates funktsioonides (nt saav kääne aja tähistamiseks: <i>Õhtuks on vihm üle</i>); ● ei eksi enamasti laadivahelduslike sõnade (<i>pugema-poeb, siga-sead</i>) ja mitmuse osastava käändelõpu variantide kasutamisel (<i>palju linde, konni, autosid</i>); ● väljendab end iseseisvas kõnes laiendatud lihtlausetega ja rindlausetega ning oskab neid jutustamisel seostada erinevate siduvate sõnadega (<i>seejärel, peagi, ühel päeval, lõpuks</i>); ● moodustab põimlauseid, mis väljendavad eesmärki (<i>Ma kogun raha, et uus auto osta.</i>), põhjust (<i>Poisi kurk jäi haigeks, sest ta ujus külmas vees.</i>), tingimust (<i>Kui ma hea laps olen, siis toovad päkapikud mulle kommi.</i>) ja omadusi (<i>Jõuluvana tõi mulle nuku, kellel on ilusad juuksed</i>).
Tekst	<ul style="list-style-type: none"> ● Koostab jutu tegevus- ja olupildi järgi, annab edasi põhisisu ja olulised detailid; ● mõistab mõttelüngaga teksti ja tuletab ise puuduva info; ● räägib sellest, mida hakkab tegema (planeerib välikõnes tuttavaid tegevusi); ● laiendab jutustades täiskasvanu suunamisel teksti (tuletab eelnevat ja järgnevat tegevust, sündmust); ● parandab ja täiendab oma teksti jutustamise käigus; ● kasutab õigesti viisakusväljendeid;

	<ul style="list-style-type: none"> ● teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.
Suhtlemine	<ul style="list-style-type: none"> ● Suhtleb aktiivselt nii eakaaslaste kui täiskasvanutega ning arvestab sealjuures nii kaasvestlejat (valib õige intonatsiooni ja sõnad, laps-täiskasvanu) kui ka suhtlemispaika (kodu-võõras koht).; ● Täiskasvanu abiga mõistab ja väljendab tundeid ja emotsioone ning valib vastavalt situatsioonile sobivad väljendusvahendid; ● kasutab õigesti viisakusväljendeid; ● kasutab dialoogis sõltuvalt suhtlemise eesmärgist erinevaid suhtlemise strateegiaid (veenmine, ähvardamine); ● mõistab kaudseid ütlusi (<i>Mul on jahe!</i> st <i>Pane aken kinni!</i>); ● suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab sellele hinnanguid.
Ettevalmistus lugemiseks ja kirjutamiseks	<ul style="list-style-type: none"> ● Häälib õigesti 1-2-silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditeta sõnu; ● eristab kuulmise teel häälikuühendita sõnas teistest pikemat häälikut ● suudab täiskasvanu eeskujul korrata eri vältes ja vältekandjaga sõnadest koosnevaid ridu (koli-kolli (III) koli-kooli(III)); ● tunneb ja oskab kirjutada enamikku emakeele tähti, veerib kokku 1–2-silbilisi sõnu ja mõistab nende tähendust; ● kirjutab 1–2-silbilisi häälikuühenditeta sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega.

2.5.2.1. Eesti keele omandamine muukeelsetel lastel

Õppe-ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtluses.

Keel on osa väikelapse identiteedist ning abiks suhete loomisel teiste lastega. Varane eesti keele õpe on ettevalmistus kooliks ja eluks Eestis. Nõo lasteaias Kröll omandavad muukeelsed lapsed riigikeele eesti õppekeele rühmas s.t. eesti keele osakaal on 100%. Sihtkeele ja keeleõppija emakeelset keskkonda peetakse seejuures sotsiaalselt võrdseks, kuid kummagi keele kasutusvaldkonnad hoitakse lahus.

Keeleõppes on oluline rikastada lapse sõnavara ja arendada tema eestikeelset kõnet lähtudes käsitletavatest teemadest ning üldisest arengutasemest, et laps kohaneks ruttu, saaks kõnest aru ja võiks aktiivselt osaleda mängudes ja igapäevatoimingutes.

Eesti keele õppe eeldatavate tulemuste kavandamisel arvestatakse nii lapse arengu eakohasust kui ka eesti keele õppe mahtu ning metoodikat.

Muukeelsete laste õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) rühmas räägitakse muukeelse lapsega eesti keeles ning vastavalt vajadusele lapse keele mõistmise toetamiseks lapse emakeeles;
- 2) äratatakse lapses huvi eesti keele omandamise vastu;
- 3) suunatakse last kasutama õpitavat keelt igapäevategevustes ning innustatakse vestlema eesti keeles;
- 4) peetakse esmatähtsaks eelkõige suhtlemist;
- 5) kõneldakse muukeelse lapsega aeglasemalt, kasutatakse lihtsamaid sõnu, lauseid ja korraldusi;
- 6) korratakse küsimusi, selgitusi ja korraldusi, vigadele osutatakse delikaatselt, korrates sõna või lauset korrektsena;
- 7) julgustatakse last esinema ja väljendama end aktiivselt õppetegevustes, erinevatel üritustel ja väljasõitudel;
- 8) pööratakse tähelepanu näitlikustamisele ning erinevate meelte kaasamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid;

- 9) valitakse vaatamiseks ja ettelugemiseks pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid;
- 10) keele omandamine toimub lasteaias suuremas osas mänguliselt.

Valdkonna Eesti keel kui teine keel sisu:

- 1) kuulamine;
- 2) kõnelemine;
- 3) eesti kultuuriga tutvumine.

Keeleõpet võimaldavad järgnevad tegevused:

- rutiintegevused, mis tagavad muukeelsele lapsele kindlustunde;
- lavastusmängud ja rollimängud, kus kuulatakse jutukesi ja muinasjutte, tutvutakse fantaasiamaailmaga ning mis tõstavad laste motivatsiooni rääkida eesti keeles;
- õppemängud, kus areneb sõnavara, lauseloome oskus ning erinevate grammatiliste vormide kasutamise oskus;
- laulu- ja ringmängud, kus kasutatakse järelkordamist, kõne rütmis plaksutamist ja liikumist;
- sõnamängud, kus kasutatakse liisusalme, riimuvaid sõnu, laule ja luuletusi, millega kaasnevad žestid ja liikumine;
- vestlusringid ja arutelud nähtu ja kuuldu põhjal.

Eeldusel, et muukeelne laps on eestikeelses lasteaias aktiivselt käinud vähemalt 4 aastat, saavutab ta kooliminekuks järgmised **eeldatavad tulemused:**

- mõistab lihtsamat argiteemalist eestikeelset kõnet;
- tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid, mõistab neid ning kasutab oma kõnes;
- saab aru korraldusest ja toimib selle järgi;
- saab aru lihtsast küsimusest ning vastab sellele õpitud sõnavara piires;
- kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid;
- teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule;
- oskab nimetada mõningaid Eesti kohanimesid ja tuntuid inimesi.

2.5.3 Valdkond *Matemaatika*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- tunneb ja kirjeldab geomeetrisi kujundeid;
- näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- 2) harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- 3) seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- 4) suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- 5) toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

Valdkonna *Matemaatika* sisu:

- 1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) geomeetrised kujundid.

1,5-2 AASTANE LAPS

Matemaatika	Eeldatavad tulemused
Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Kuulab täiskasvanu poolt hulga (1-3) loendamist; ● võrdleb kahte hulka <i>üks - palju</i> alusel täiskasvanuga koostegevuses; ● võrdleb kahte hulka <i>vähem - rohkem</i> alusel täiskasvanuga koostegevuses.
Värvused, suurused ja mõõtmine	<ul style="list-style-type: none"> ● Eristab kahte suurust (<i>suur; väike; täis, tühi; kerge, raske</i>) mängulises tegevuses reaalsete esemete ja mänguasjadega (nt. väike maja -> väike puu -> väike koer; suur maja -> suur puu -> suur koer); ● rühmitab esemeid suuruse alusel täiskasvanu abiga kahte hulka; ● rühmitab esemeid värvuse (<i>punane ja kollane</i>) alusel täiskasvanu abiga kahte hulka.
Geomeetrilised kujundid	<ul style="list-style-type: none"> ● Leiab sarnase kujundi (auto, pall, maja) kolme eseme seast; ● leiab 2-3 kujundile vormikarbil katse-eksituse meetodil õige kujuga ava; ● rühmitab klotse ja palle koos täiskasvanuga kahte hulka.
Orienteerumine ajas	<ul style="list-style-type: none"> ● Seostab tegevusaega vastavate tegevustega (nt. <i>söögiaeg -> nukud sööma; kuulamise aeg -> istutakse ringis ja kuulatakse õpetajat; mänguaeg; õueaeg</i>); ● tegutseb etteantud viisil liivakella järgi; ● tekitab täiskasvanu eeskujul helilise mänguasjaga sama kaua kestva heli (<i>pikem helikatke; hetkeline helikatke jne.</i>).
Orienteerumine ruumis	<ul style="list-style-type: none"> ● Paigutab eeskujuga järgi klotse torni ja ritta; ● konstrueerib kolmest erineva kujuga klotsist eeskujuga järgi täiskasvanuga koostegevuses ehitise; ● paneb kokku 2-5 osalisi lihtsaid mosaiikpilte tervikpildi järgi täiskasvanu abil.

2-3 AASTANE LAPS

Matemaatika	Eeldatavad tulemused
Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju, suurus vms) järgi hulgaks; ● leiab erinevate esemete hulgast <i>palju</i> ja <i>üks</i>; ● loendab asju kolme piires ning vastab küsimusele <i>mitu on?</i>
Suurused ja mõõtmine	<ul style="list-style-type: none"> ● Näeb ja leiab esemetes erinevusi (<i>suur - väike</i>).
Geomeetrilised kujundid	<ul style="list-style-type: none"> ● Leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti-, või sisseasetamise teel; ● kompimise-veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid sealhulgas ringi ja ruutu.
Orienteerumine ajas	<ul style="list-style-type: none"> ● Vestleb <i>ööle</i> ja <i>päevale</i> iseloomulikust ning matkib tegevusi mängus.
Orienteerumine ruumis	<ul style="list-style-type: none"> ● Orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub <i>ülal - all, kõrval, ees - taga</i>.

3-4 AASTANE LAPS

Matemaatika	Eeldatavad tulemused
Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Otsustab, kas nimetatud ese kuulub (ei kuulu) moodustatud hulka; ● paaride moodustamisega (üksühesesse vastavusse seadmisega) saab teada, et esemeid on võrreldavates hulkades <i>sama palju, ühe palju</i> ehk <i>võrdselt</i>; ● loendab 5 piires ja tunneb arvude rida 5ni.
Suurused ja	<ul style="list-style-type: none"> ● Võrdleb (järjestab) kahte eset suuruse (<i>suurem - väiksem</i>), pikkuse

mõõtmine	<i>(pikem - lühem), laiuse (laiem - kitsam) järgi ning kasutab mõisteid.</i>
Geomeetrilised kujundid	<ul style="list-style-type: none"> ● Eristab kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoast, õuest ja tänavalt.
Orienteerumine ajas	<ul style="list-style-type: none"> ● Leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (piltidel, vestluses vm); ● eristab <i>hommikut</i> ja <i>õhtut</i> (kirjeldab tegevusi).
Orienteerumine ruumis	<ul style="list-style-type: none"> ● Määrab teiste laste ja esemete asukohta enda suhtes: <i>ülal - all, ees - taga (minu ees, minu taga jne).</i>

4-5 AASTANE LAPS

Matemaatika	Eeldatavad tulemused
Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Rühmitab esemeid, olendeid kahe erineva tunnuse alusel (rühma lapsed on poisid ja tüdrukud); ● võrdleb esemete hulki paaridesse seades ning otsustab, mida on <i>rohkem kui, vähem kui;</i> ● tutvub arvudega 10-ni.
Suurused ja mõõtmine	<ul style="list-style-type: none"> ● Järjestab esemeid kõrguse järgi (<i>kõrgem - madalam</i>); ● järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi.
Geomeetrilised kujundid	<ul style="list-style-type: none"> ● Näeb ja oskab kirjeldada ruudu ning ristküliku sarnasusi ja erinevuse ning leida sarnaseid kujundeid ümbritsevast.
Orienteerumine ajas	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab ööpäeva osi <i>hommik - päev - õhtu - öö</i>; kirjeldab tegevusi ja sündmusi <i>eile - täna - homme.</i>
Orienteerumine ruumis	<ul style="list-style-type: none"> ● Määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes (<i>seisan Alo taga; olen tahvli ees</i>); ● Määrab vasakut ja paremat poolt.

5-6 AASTANE LAPS

Matemaatika	Eeldatavad tulemused
Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Loendab 12 piires, teab arvude rida 12-ni; ● oskab nimetada antud arvule eelnevat järgnevat arvu; ● tunneb numbrimärke; ● võrdleb arve (<i>on suurem kui, on väiksem kui</i>); ● paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab; ● võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab.
Suurused ja mõõtmine	<ul style="list-style-type: none"> ● Järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi; ● leiab vaadeldavast objektist silma järgi <i>suurema -väiksema - sama suure</i> ning kontrollib objekte kõrvutades; ● hindab kaugust silma järgi; ● mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga; ● järjestab raskuse ja paksuse järgi.
Geomeetrilised kujundid	<ul style="list-style-type: none"> ● Koostab mustreid, laob pilte kujunditest; ● rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vm järgi.
Orienteerumine ajas	<ul style="list-style-type: none"> ● Kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel ja teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi; ● eristab mõisteid <i>kiiresti - aeglaselt, varsti, hiljem, kohe</i>.
Orienteerumine ruumis	<ul style="list-style-type: none"> ● Määrab eseme asukohta teise eseme suhtes: <i>all - peal, kohal, keskel, äärel, vasakul - paremal</i>; ● orienteerub ruumis (õues) juhendite järgi.

6-7 AASTANE LAPS

Matemaatika	Eeldatavad tulemused
-------------	----------------------

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Mõtestab arvude rida 12 ni; ● liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb ja kasutab vastavaid sümboleid (+, -, =); ● oskab koostada matemaatilisi jutukesi kahe etteantud hulga järgi; ● võrdleb hulki, kasutades mõisteid <i>rohkem, vähem, võrdselt</i>.
Suurused ja mõõtmise	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab igapäevaelus kasutatavaid pikkusmõõte cm, m ja km; massimõõtu kg ning mahumõõtu liiter; rahaühikuid euro ja sent ning kasutab neid mängutegevustes; ● mõõdab pikkust, raskust ja vedelikku kokkulepitud mõõtevahendiga; ● järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm).
Geomeetrilised kujundid	<ul style="list-style-type: none"> ● Eristab ruumilisi kujundeid (kuup, kera, risttahukas, püramiid), tasapinnalistest kujunditest (ruut, ring, ristkülik ja kolmnurk).
Orienteerumine ajas	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab kuude nimetusi ning enda sünnikuud ja -päeva; ● määrab kellaega täistundides ning koostab päevakava; ● kasutab kõnes õigesti sõnu <i>enne, praegu, hiljem - varem, noorem - vanem</i>.
Orienteerumine ruumis	<ul style="list-style-type: none"> ● Orienteerub tasapinnal (paberil).

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- Laps tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- Laps kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- Laps vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;

- Laps kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- Laps kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- Laps vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

2.5.4 Valdkond Kunst

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- 2) suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
- 3) kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- 4) arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- 5) julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- 6) viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- 7) suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödese tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

Valdkonna Kunst sisu:

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

1,5 - 2 AASTANE LAPS

Kunst	Eeldatavad tulemused
Kujutamine ja väljendamine	<ul style="list-style-type: none">● Julgeb osaleda kunstitegevuses;● julgustamisel tegutseb erinevate kunstimaterjalide ja vahenditega;● suunamisel annab kritseldustele tuttavate inimeste, esemete ja nähtuste nimed;● väljendab positiivset emotsiooni töö valmimise järgselt;● tunneb meeldetuletamisel ära põhivärvid (kollane, punane, sinine).
Kujundamine	<ul style="list-style-type: none">● Matkib täiskasvanu liigutusi tegutsemisel erinevate kunstivahenditega;● kritseldab juhendamisel maapinnale, liivale, lumele ka väljaspool kunstitegevust.
Voolimine	<ul style="list-style-type: none">● Juhendamisel muljub voolimismaterjali, mängides muudab vabalt selle kuju;● juhendamisel tükeldab voolimismaterjali, vajutab tekkinud tükikesi soovi korral alusele kinni, võtab lahti ning liidab suuremateks tükkideks;● tegevust jäljendades vajutab sõrmedega voolimismassi auke.
Joonistamine	<ul style="list-style-type: none">● Kritseldab liikuvama ja vabama käega;● juhendamisel tõmbab jämedate joonistusvahenditega erineva suunaga jooni.
Maalimine	<ul style="list-style-type: none">● Kannab värvi õpetaja antud värvise pintsliga paberile spontaansete, teadvustamata liigutustega;● jätab paberile jäljendeid õpetaja värviga kaetud svammiga, templiga jne.
Meisterdami	<ul style="list-style-type: none">● Ettenäitamisel laob vahendid üksteise peale, järgi, kõrvale;

ne	<ul style="list-style-type: none"> ● juhendamisel kortsutab pehmet paberit, rebib paberi küljest tükke; ● asetab paberist väljalõigatud kujundid liimiga kaetud paberile.
Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist	<ul style="list-style-type: none"> ● Suunavate küsimuste abil leiab piltidelt, illustratsioonidelt tuttavaid esemeid ning nimetab neid; ● rõõmustab, elavneb äratundmisrõõmust.

2 - 3 AASTANE LAPS

Kunst	Eeldatavad tulemused
Kujutamine ja väljendamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest; ● kujutab tuttavaid asju ja nähtusi, lähedasi inimesi ning nimetab neid, mida kujutas; ● leiab ümbritsevas juhendamise toel sinise, kollase, punase ja roheline värvi.
Kujundamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Kaunistab (täppidega ja joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (nt lillepott, paber, papptaldrik, pall, kivi jne);
Voolimine	<ul style="list-style-type: none"> ● Õpetajat jäljendades muljub, näpistab, rullib ja veeretab voolimismaterjale; ● teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid: auke, jooni, täppe.
Joonistamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Tekitab iseseisvalt kui juhendamisel erinevate joonistusvahenditega (rasvakriidid, jämedad pliiatsid) erinevaid jälgi (täppe, vertikaalseid, horisontaalseid, sirgeid ja lainelisi jooni), püüdes paberi piires; ● meeldetuletamisel hoiab õigesti pliiatsit käes.
Maalimine	<ul style="list-style-type: none"> ● Juhendamisel võtab pintsliga värvi, loputab pintslit vees; ● tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe ning katab pindu; ● trükib näpuvärvidega sõrmede ja kogu käega; ● vajutab jäljendeid, kattes templi iseseisvalt värviga.

Meisterdamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ning rebib paberist tükke; ● puistab õpetaja poolt liimiga kaetud paberile paberitükke, seemneid vms; ● katab aluspinna liimiga, puistab sellele erinevaid objekte ja liimib kujundeid.
Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist	<ul style="list-style-type: none"> ● Vaatleb üksi ja koos täiskasvanuga pilte, näidistõid, raamatuillustratsioone ning vastab küsimustele; ● näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest.

3 - 4 AASTANE LAPS

Kunst	Eeldatavad tulemused
Kujutamine ja väljendamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest; ● jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiatest; ● nimetab ja tunneb värve: sinist, kollast, punast, rohelist, oranži, roosat, musta, pruuni; ● valib tööks meeldivad toonid ja värvid ning põhjendab oma valikut elementaarsel moel.
Kujundamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Kaunistab tasapinnalisi esemeid valmis kujunditega neid sinna spontaanselt paigutades, valib kaunistusmotiivi; ● suunamisel ja tähelepanu juhtimisel lisab valmivale esemele iseloomulikke detaile; ● kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi.
Voolimine	<ul style="list-style-type: none"> ● Juhendamisel voolib ümar- ja piklikke vorme; ● annab voolitud ümarvormidele erinevaid nimetusi, kujutab loomi (kass, jänes jne); ● vajutab ümarvormi pihkude või sõrmede vahel õhemaks, pigistab ja venitab voolimismassi, sellele teise kuju andmise eesmärgil; ● juhendamisel kasutab voolimispulka voolimismaterjali tükeldamiseks;

	<ul style="list-style-type: none"> ● voolib oma fantaasiat kasutades.
Joonistamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Tõmbab iseseisvalt horisontaalseid ja vertikaalseid triipe sooviga jäljendada konkreetseid esemeid; ● joonistab ümarvorme ning tõmbab sellest erineva suuna ja pikkusega jooni; ● suudab kujutada loodusele sarnaseid, lähedasi esemeid, asju, inimest (nn peajalgseid).
Maalimine	<ul style="list-style-type: none"> ● Suunamisel võtab pintsli vajaliku koguse värvi ja loputab pintsli peale kasutamist; ● ümarvormi maalib värvilaigu suurendamise teel; ● meeldetuletusel ei värvi üle paberi serva; ● selgitusel kasutab töös pintsli erinevaid osi (otsa, külge) ja teab, kuidas tekitada erinevaid pintsli jäljendeid.
Meisterdamine	<ul style="list-style-type: none"> ● On huvitatud võimalusest töödelda paberit- lõigata, rebida, kortsutada, liimida; ● kortsutab erineva paksusega paberit (nt ajalehte, värvilist paberit); ● lõikab paberist ribasid, teeb paberisse sisselõikeid; ● katab liimiga talle näidatud pinna ja asetab sinna soovitud kujundi.
Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist	<ul style="list-style-type: none"> ● Suunavate küsimuste abil analüüsib ja annab tööle hinnangu; ● põhjendab, miks töö, pilt meeldib; ● vastab küsimustele ja selgitab, miks kujutab esemeid, nähtusi just sellisel viisil.

4 -5 AASTANE LAPS

Kunst	Eeldatavad tulemused
Kujutamine ja väljendamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Kujutab loodusest inspireeritud asju, objekte isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamaks; ● kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete kujutamiseks värvitoone oma seostest

	<p>ja tunnetest lähtuvalt;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● valib mõtte teostamiseks sobivamana tunduva vahendi; ● võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning tunneb sinist, kollast, punast, rohelist, valget, musta, pruuni ja roosat.
Kujundamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Koostab lihtsatest elementidest (kahe elemendi vaheldumisega) mustriribasid eseme ääri kaunistamiseks (tass, taskurätik jne); ● kujundab õpetajaga koos tähtpäeva kaardi sündmuste meeleoluga sobivate motiividega;
Voolimine	<ul style="list-style-type: none"> ● Veeretab ja rullib iseseisvalt erinevaid voolimismaterjale, muutes nende kuju (pigistades ja venitades); ● õõnestab ümarvorme süvendit põidlagaga vajutades; ● nii ümar- kui ka piklikke vorme töödeldes loob soovitud esemeid; ● ühendab lihtsaid voolitud detaile omavahel.
Joonistamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab erinevaid joonistusvahendeid, ilma liigse surveta; ● joonistab ning värvib pindu värvi- ja viltpliiatsitega, kriitidega, muutes joone tihedust; ● ühendab joonistustes nii kandilisi kui ka ümaraid kujundeid, lisab detaile; ● kasutab iseseisvalt pliiatsiteritajat.
Maalimine	<ul style="list-style-type: none"> ● Võtab pintslile vajaduse korral värvi ja katab pindu; ● teeb pintsivajutuste- ja tõmmetega objektide väikseid detaile (nt silmad, suu) või rütme; ● ei kata maalides juba küllaldaselt kaetud pinda korduvalt; ● juhendamisel katab värviga algul suurema kujundi, millele lisab detailid.
Meisterdamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Rebib paberist ribasid ja lihtsaid kujundeid ning kleebib need alusele; ● lõikab kääridega suuri sirgete piirjoontega ja vormilt lihtsaid kujundeid; ● valib meelepärased meisterdamisvahendid (looduslikku ja tehismaterjali, paberit jms) ning neid omavahel ühendades või materjale kombineerides loob oma töö;

	<ul style="list-style-type: none"> ● lükib paelale, lõngale, traadile vms auguga esemeid (nt helmeid, nõöpe) kettide, kaunistuste valmistamiseks.
Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist	<ul style="list-style-type: none"> ● Vaatleb omal algatusel raamatuillustratsioone ja kunstitöid ning esitab nende kohta küsimusi ja avaldab oma arvamust; ● jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud ning nimetab, mis materjale ta on oma töös kasutanud; ● suhtub heasoovlikult kaaslate töösse.

5- 6 AASTANE LAPS

Kunst	Eeldatavad tulemused
Kujutamine ja väljendamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Püsib töös valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades; ● jutustab temaatilistes töödes tegelaste tegevustest ning tegevuskohast; ● tunneb ümbritsevas esinevaid värve.
Kujundamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Selgitab omavalmistatud esemete otstarvet ja nimetab koha, kuhu see sobib; ● kujundab lihtsa mustri väikestest detailidest (lood. materjal, kriipsud, täpid jne); ● märkab mustri rütmi ja suudab jätkata mustri moodustamist.
Voolimine	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab iseseisvalt voolimismaterjale; ● ümar- ja piklikke vorme ühendades voolib iseseisvalt erinevaid esemeid; ● voolib erineva suurusega ümarvorme ning muudab need õõnesvormideks; ● kasutab voolimispulka vormide õõnestamisel, iseseisvalt mustri tegemisel; ● voolib loovalt, voolides annab edasi eseme osade suuruse vahekordi, kehaosade asendit, lihtsamat tegevust.
Joonistamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Joonistab tuttavaid esemeid ümbritsevast ning loob pilte fantaasia järgi; ● väljendab sirgete, sakiliste, kaarjate jne joontega emotsiooni ja meeleolu ning täidab pinda; ● värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid, varieerides käe liikumise

	suunda, värvib enamasti kontuure ületamata.
Maalimine	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab tööks vajadusel kahte erineva jämedusega pintsleid; ● peseb ja kuivatab pintsli enne järgmise värvi kasutamist; ● kasutab töös pintsli erinevalt (pintsli otsa ja külge); ● segab omavahel põhivärve; ● meeldetuletusel annab värvidega edasi meeleolu, aastaegadele iseloomulikke tunnuseid.
Meisterdamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Valib erinevate meisterdamismaterjalide vahel ja püüab neid omavahel sobitada; ● meisterdamisel kasutab erinevaid võtteid: punub, põimib, sõlmib; ● lõikab kääridega geomeetrilisi kujundeid; ● rebib lihtsamaid kujundeid; ● kujundab või täiendab oma tööd, kleepides sellele erinevast materjalist tükke, objekte.
Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist	<ul style="list-style-type: none"> ● Annab oma tööle hinnangu ja põhjendab oma arvamust; ● vaatleb huviga omaalgatuslikult raamatuillustratsioone, kunstitöid, esitab nende kohta küsimusi ja avaldab oma arvamust; ● eelistab konkreetseid raamatuid kujundusest lähtuvalt; ● fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo.

6- 7 AASTANE LAPS

Kunst	Eeldatavad tulemused
Kujutamine ja väljendamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Püsib töös valitud teemas, seda isikupäraselt tõlgendades; ● jutustab temaatilistes töodes tegelaste tegevustest, nende omavahelistest suhetest ning tegevus ajast ja kohast; ● rõhutab kõige tähtsamat oma töös värvi, suuruse ja asukoha valikuga; ● tunneb ümbritsevas esinevaid värve ja nimetab erinevaid värvitoone (hallikas, taevasinine).

Kujundamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Kujundab ise kaunistusmotiivi või mustrit, arvestades kaunistavat eset; ● märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata; ● aitab kujundada tähtpäevaga seotud peolauda ja ruumi; ● selgitab omavalmistatud esemete otstarvet ja nimetab koha, kuhu see sobib.
Voolimine	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab iseseisvalt erinevaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära; ● voolib lihtsaid õõnesvorme kerakujulisest detailist; ● kasutab voolimispulka voolimisel ja pinna kaunistamisel, mustri tegemisel; ● valmistab õpetajaga koos erinevaid voolimismaterjale.
Joonistamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab soovi korral erinevaid joonistusvahendeid nende olemusest lähtuvalt; ● värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid, varieerides käe liikumise suunda; ● sobitab pindu kattes omavahel heledaid ja tumedaid toone ning peeni ja jämedaid jooni.
Maalimine	<ul style="list-style-type: none"> ● Segab värve uute toonide saamiseks; ● kasutab töös eri jämedusega pintsleid; ● loputab pintsli piisava sagedusega ja väldib värvide liigset määrdumist värvipurkides; ● juhendamisel alustab maalimist taustast või suuremast pinnast:
Meisterdamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Valib eri materjalide liitmiseks ühendusviiside seast oma mõtte teostamiseks sobivamad või leiab oma võtted; ● kujundab või täiendab oma tööd kleepides sellele erinevast materjalist tükke, objekte (nt rebitud, lõigatud, kortsutatud, rullitud või volditud paberitükke); ● valmistab lihtsa mänguasja täiskasvanu tegevust matkides; ● lõikab kääridega lihtsaid kumerate piirjoontega kujundeid; ● voldib ettenäitamise järgi kaasa tehes lihtsaid objekte.
Kunsti vaatlemine, vestlused	<ul style="list-style-type: none"> ● Märkab teoseid või ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes ning kirjeldades detaile ja värve ning tajub meeleolu; ● fantaseerib (mõtleb välja) ja jutustab teose juurde ka loo: mis juhtus enne, mis

kunstist	juhtub pärast; <ul style="list-style-type: none">● kasutab raamatuillustratsioone, fotosid ja kunstiteoseid oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi.
-----------------	---

2.4.5 Valdkond *Muusika*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalne tegevus;
- 2) kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- 3) arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- 4) kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu *Keel ja kõne*, *Kunst* jne; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- 5) seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- 6) muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

Valdkonna Muusika sisu:

- 1) laulmine;
- 2) muusika kuulamine;
- 3) muusikalis-rütmiline liikumine;
- 4) pillimäng.

1,5 - 2 AASTANE LAPS

Muusika	Eeldatavad tulemused
---------	----------------------

Laulmine,hääle arendamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Kuulab õpetaja laulu; ● tunneb rõõmu muusikast ● laulab koos õpetajaga üksikuid fraase.
Muusikalis-rütmiline liikumine	<ul style="list-style-type: none"> ● Reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule (plaksutab, jookseb, kõnnib, kükitab); ● oskab teha matkivaid liigutusi õpetajale järgi; ● oskab liikuda koos vahendiga (mänguasi, rätik).
Mäng rütmipillidel	<ul style="list-style-type: none"> ● Mängib õpetajale kaasa lihtsamatel rütmipillidel (kõrinad, marakad); ● tunneb rõõmu pillimängust; ● mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuuldud muusikale; ● kehapillil(plaksutab, patsutab kaasa pulssi või rütmi).
Muusika kuulamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast; ● kujuneb harjumus kuulata muusikat vaikselt; ● reageerib muusikale emotsionaalselt (naerab, lehvitab, silitab).

2-3 AASTANE LAPS

Muusika	Eeldatavad tulemused
Laulmine,hääle arendamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Kuulab ja jälgib õpetaja laulu; ● püüab jäljendada õpetaja häält ja temaga kaasa laulda; ● harjub laulma koos teiste lastega; ● osaleb lihtsate laulude esitamisel.

Muusikalis-rütmiline liikumine	<ul style="list-style-type: none"> ● Sooritab õpetajat matkides lihtsamaid liikumisi vastavalt laulu tekstile või muusikapala/tantsu iseloomule (paigaltammumine, keerutamine üksikult, koosjalu hüplemine, lehvitamine, käte peitmine, sõrme viibutamine, kükitamine, plaksutamine, põlvele patsutamine).
Mäng rütmipillidel	<ul style="list-style-type: none"> ● Mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulnud muusikale kehapillil(patsutab, plaksutab)ja erinevatel kõristitel; ● tutvub lihtsamate rütmipillidega(kõristi, kõlapulgad, kelluke, marakas, kuljused)ning nende mänguvõtetega; ● saab hakkama meetrumi mängimisega laulule või muusikalisele liikumisele; ● loeb lihtsamaid lasteriime ja liisusalme ning mängib neile meetrumit keha- või rütmipillil.
Muusika kuulamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast; ● kujuneb harjumus kuulata muusikat vaikselt; ● reageerib emotsionaalselt vastavalt muusika iseloomule; ● eristab aeglast ja kiiret muusikat; ● eristab erinevaid loodushääli(-ja pille): vihm, tuul, puude kohin, loomade hääled); ● tunneb ära tuttavad laulud.

3-4 AASTANE LAPS

Muusika	Eeldatavad tulemused
----------------	-----------------------------

Laulmine, hääle arendamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Laulab lihtsamaid lastelaule; ● suudab õpetajale järgi laulda, samuti muusikalisi fraase lõpuni laulda; ● laulab loomuliku ja pehme häälega; ● suudab alustada laulmist rühmakaaslastega üheaegselt ning laulda ühtses tempos; ● saab aru laulu sisust ja esitab laulu vastavalt selle sisule (lõbusalt, õrnalt, vaikselt, julgelt).
Muusikalise rütmiline liikumine	<ul style="list-style-type: none"> ● Eristab kõnni- ja jooksurütmi; ● oskab tammuda ja plaksutada nii vaikselt kui valjult; ● oskab liikuda erinevate vahenditega (leheke, lipuke, rätike, õun, kastanimuna); ● tunnetab liikumisel muusika algust ja lõppu; ● oskab moodustada ringi; ● omandab lihtsamad tantsuliigutused (rõhksamm, sõrmevibutused, põlvepatsud, käte asetamine puusadele, keerutamine päkkadel); ● oskab tantsida üksi ja paarilisega; ● oskab valida sõpru ringi juhtmängijaks.
Mäng rütmipillidel	<ul style="list-style-type: none"> ● Õpib tundma lihtsamaid rütmipille, nende mänguvõtteid ja sooritama kaasmängu laulule, lasteriimile/ liisusalmile või muusikapalale (rütmimuna, kõlapulgad, marakas, kuljused, tamburiin) tunneb erinevaid kehapille; ● eristab kiiret ja aeglast rütm.
Muusika kuulamine	<ul style="list-style-type: none"> ● On kuulnud erineva karakteriga muusikapalu (lõbus, nukker, rahulik, kiire); ● oskab eakohaseid väljendeid kasutades iseloomustada kuulnud muusikat; ● eristab tämbri järgi erinevaid pille ja loodushääli.

4-5 AASTANE LAPS

Muusika	Eeldatavad tulemused
Laulmine, hääle arendamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Laulab väljahingamisel loomuliku häälega; ● suudab alustada ja lõpetada laulu rühmaga üheskoos, kuulates eel-, vahe- ja järelmängu; ● laulab selge diktsiooniga; ● oskab imiteerida erinevaid hääli; ● laulab ilmekalt- vastavalt laulu iseloomule-nii ükski kui ansambelis; ● laulab eesti rahvalaulu: suudab korrata ettelauldud muusikalist lauset (regilaul, kajamängud).
Muusikalis-rütmiline liikumine	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab liikuda ringis üksikult ja hanereas, hoides ühtlasi vahesid; ● saab hakkama liikumisel koos vahendiga, hoides vaba kätt seelikus või puusal; ● oskab tantsides rütmiliselt plaksutada (paarilisega); ● saab hakkama tantsus paarilise valimisega ning teab viisakaid kombeid tantsu alustades ja lõpetades (kummardus, kohale saatmine); ● oskab ruumis orienteeruda nii vabalt kui eelnevalt kokkulepitult; ● oskab valida sõpru ringi juhtmängijaks.
Mäng rütmipillidel	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab ja tunneb tämbri järgi õpitud pille ja nende mänguvõtteid; ● mängib järgnevaid pille: kõristi, kelluke, kõlapulgad, marakas, kuljused, triangel, tamburiin, kastanjetid; ● tunneb ära rütmipilli selle hääle järgi; ● saab hakkama rütmisaate mängimisega lauludele, lasteriimidele ja instrumentaalpaladele.
Muusika kuulamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Suudab kuulata muusikat vaikselt ja tähelepanelikult; ● oskab kirjeldada kuulatud muusika mõistetega: lõbus, reibas,

	<p>pidulik, kurb jne;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● saab hakkama kuulnud pala tempo ning tämbri- ja dünaamilise ülesehituse kirjeldamisega.
--	---

5-6 AASTANE LAPS

Muusika	Eeldatavad tulemused
Laulmine, hääle arendamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Lauldes loomuliku vaba häälega oskab edasi anda laulu karakterit ja sisu (laulab lõbusalt, liikuvalt, vaikselt, laulvalt); ● oskab kasutada häält mänguliselt- erinevad kõrgused, dünaamika, emotsioonid; ● oskab laulule kaasa teha imiteerivaid liigutusi; ● hingab fraasi lõpus; ● laulab selge diktsiooniga hääldades; ● teab õiget kehahoidu laulmisel nii istudes kui seistes.
Muusikalis-rütmiline liikumine	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab rütmiliselt täpselt kõndida, kergelt päkkadel joosta; ● reageerib muusika algusele ja lõpule, tempo kiirendustele ja aeglustustele, erinevatele tempodele; ● oskab iseseisvalt moodustada ringi ning tantsida paarilisega ringjoonel, hoides ühtlasi vahesid; ● oskab hoida kaunist kehahoidu tantsulise liikumise ajal; ● kasutab vajadusel omaloomingulist liikumist; ● muudab liikumist vastavalt muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite (tempo, dünaamika, register) vaheldumist arvestades.
Mäng rütmipillidel	<ul style="list-style-type: none"> ● Mängida lihtsa faktuuriga lastepillidel: triangel, tamburiin, marakas, kõlapulgad, kastanjetid, äikesepill, vihmapiill- tuulepill; ● mängib kaasmängudes rütmipille võimalikult täpse rütmiga; ● tunneb erinevaid rütmikombinatsioone;

	<ul style="list-style-type: none"> ● ansambelis osaledes alustab ja lõpetab koos teistega ning mängib nendega ühtses tempos.
Muusika kuulamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab eakohaselt iseloomustada kuulnud muusikapalu ja laule, suudab meelde jätta ning pakkuda ka omaloominguliselt nende pealkirju; ● väljendab kuulnud muusikas tajutud meeleolusid erinevate tegevuste kaudu; ● tajub ja märkab ümbritseva elu hääli(olme-ja loodushääled).

6-7 AASTANE LAPS

Muusika	Eeldatavad tulemused
Laulmine,hääle arendamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Tutvub mõistega rahvaviis ja laulab peast koos teistega mõningaid rahva- ja lastealaule; ● suudab olla solistile taustalauljaks; ● tunneb ära õpitud laulu, kui seda esitatakse mõnel meloodiapillil; ● tajub laulmisel rühma koostööd- laulab võimalikult intervallipuhtalt ja kindlas rütmis; ● kasutab loovust ise lihtsamaid laule välja mõelda ja teistele esitada; ● laps laulab ilmekalt,alustades ja lõpetades laulu koos rühmaga üheaegselt; ● tunneb eel-,vahe- ja järelmängu.
Muusikalis-rütmiline liikumine	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab mõisteid rahvamäng ja rahvatants ning oskab mõnd rahvamängu ja rahvatantsu; ● julgeb ennast väljendada loovalt vastavalt muusikapala sisule ja meeleolule; ● liigub ja tantsib sünkroonis teistega,kasutades hüpaksammu,ees-ja külggaloppi,käärhüpet,vahetus-ja polkasammu,luisikesammu ning kõrvalastesammu ; ● liigub vastavalt muusika väljendusvahenditele vähem kontrastse

	<p>muusika järgi:dünaamika-vaiknepoolvali, vali;registrid- kõrge,keskmine, madal;tempo-kiire, mõõdukas, aeglane.</p>
Mäng rütmipillidel	<ul style="list-style-type: none"> ● Tunneb meloodiapille metallofon ja ksülofon ja teab nende mänguvõtteid; ● oskab mängida õpitud pillideansambelis, kui solistina; ● tutvub eesti rahvapillidega; ● mängib rütmi -ja meloodiapillidel lihtsamaid ostinato kaasmänge(lühikest korduvat rütmi-,viisi-või meloodialõiku; ● oskab mängida piltsümbolite järgi.
Muusika kuulamine	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab,et on olemas erinevad kultuurid ja muusika; ● teab,kes on helilooja,dirigent; ● tunneb ära lihtsamaid zanre (marss, laul, tants); ● väljendab loovalt muusika kuulamisest saadud elamusi; ● laps teab mõistet koor(lastekoor, naiskoor, meeskoor, segakoor).

2.5.6 Valdkond *Liikumine*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- 2) rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine jms;
- 3) peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- 4) suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- 5) mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordineerimise, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

Valdkonna *Liikumine* sisu:

- 1) kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- 2) põhiliikumised;
- 3) liikumismängud;
- 4) erinevad spordialad;
- 5) tants ja rütmika

1,5 - 2 AASTANE LAPS

Liikumine	Eeldatavad tulemused
Liikumisalase d üldteadmised	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab jäljendada õpetaja poolt ette näidatud liikumisviisi; ● tunneb huvi liikumise vastu.
Põhiliikumise d	<ul style="list-style-type: none"> ● Sooritab põhiliikumisi; ● säilitab liikudes tasakaalu; ● suudab kõndida piiratud pinnal õpetaja abiga.
Liikumismän gud	<ul style="list-style-type: none"> ● Tahab ja oskab mängida koos kaaslaste ja õpetajaga 1 reeglina kõnni- ja jooksumänge.
Spordialad	<ul style="list-style-type: none"> ● Teeb harjutusi matkimise järgi; ● veeretab õpetajale palli; ● sooritab võimlemisharjutusi; ● suudab pugeda üle ja läbi väikeste takistuste; ● veab tühja kelku ja sõidab iseseisvalt nõlvakust alla.
Tants ja rütmika	<ul style="list-style-type: none"> ● Kõnnib ja jookseb muusika saatel; ● oskab plaksutada ja lüüa põlvepatsu; ● matkib õpetaja tegevust muusika järgi .
Vaba aeg ja loodusliikumi ne	<ul style="list-style-type: none"> ● Jalutab õpetaja või vanematega looduses.

2-3 AASTANE LAPS

Liikumine	Eeldatavad tulemused
-----------	----------------------

Liikumisalased üldteadmised	<ul style="list-style-type: none"> ● Arvestab rühmakaaslasi aktiivses tegevuses.
Põhiliikumine	<ul style="list-style-type: none"> ● Sooritab põhiliikumisi; ● säilitab liikudes tasakaalu nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal.
Liikumismäng	<ul style="list-style-type: none"> ● Mängib matkiva sisuga 1-2 reegluga kõnni- ja jooksumänge; ● mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu.
Spordialad	<ul style="list-style-type: none"> ● Teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi; ● viskab õpetajale palli ning lööb seisvat palli jalaga; ● suudab kahe käega veeretada palli; ● sooritab võimlemisharjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega; ● suudab ronida ja roomata üle ja läbi väikeste takistuste; ● teeb paindumus harjutusi; ● veab tühja kelku ja sõidab iseseisvalt nõlvakust alla.
Tants ja rütmika	<ul style="list-style-type: none"> ● Kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika saatel; ● oskab sooritada rütmilisi liigutusi; plaksutamine, põlveplaks; kük; ● oskab muusika saatel sooritada matkivaid liigutusi; ● sooritab õpetaja juhendamisel liigutusi muusika järgi erinevas tempos.
Vaba aeg ja loodusliikumine	<ul style="list-style-type: none"> ● Matkab õpetaja või vanematega looduses; ● teeb kaasa kuni 500 m pikkuse rännaku.

3-4 AASTANE LAPS

Liikumine	Eeldatavad tulemused
Liikumisalased üldteadmised	<ul style="list-style-type: none"> ● Sooritab harjutusi õpetaja korraldusele sõnalise seletuse järgi; ● järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid. ● suudab leida teiste riide hulgast spordiriided ning need ära vahetada.
Põhiliikumised	<ul style="list-style-type: none"> ● sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes;

	<ul style="list-style-type: none"> ● suudab valitseda edaspidi ja tagurpidi liikudes oma keha; ● teeb koordineerimise ja osavust arendavaid harjutusi; ● suudab hoida oma kohta rivistuses: kolonnis, ringis, ravis; ● suudab säilitada tasakaalu; ● suudab kükitada ilma toeta; ● tuleb toime sulgühplemisega paigal ja edasi liikumisel.
Liikumismängud	<ul style="list-style-type: none"> ● Mängib 2-4 reeglita liikumismänge; ● pingutab end rühmategevustes ühise eesmärgi nimel.
Spordialad	<ul style="list-style-type: none"> ● Sooritab võimlemisel koos juhendamisega kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni; ● suudab visata õpetajale palli; ● suudab lüüa iseseisvalt jalaga palli; ● oskab roomata koordineeritult käte- ja jalgade abiga; ● oskab sooritada võimlemisel koos juhendamisega kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni; ● julgeb õpetaja julgustamisel ronida vahelduva sammuga varbseinal.
Tants ja rütmika	<ul style="list-style-type: none"> ● Sooritab imiteeritavaid liigutusi muusika järgi; ● plaksutab ja liigub vastavalt rütmile.
Vaba aeg ja loodusliikumine	<ul style="list-style-type: none"> ● Algatab iseseisvalt mängu; ● tegutseb iseseisvalt lasteaia õuealal.

4 - 5 AASTANE LAPS

Liikumine	Eeldatavad tulemused
Liikumisalased üldteadmised	<ul style="list-style-type: none"> ● Teab spordivahendite nimetusi ning kasutab neid ohutult, sobival viisil ja kohas; ● õpitud tegevuses kasutab ohutuid liikumisviise ja tegevusi.
Põhiliikumised	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes;

	<ul style="list-style-type: none"> ● sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes; ● teeb koordineerimise ja osavust arendavaid harjutusi; ● oskab hoida oma kohta erinevates rivistustes ning oodata oma järjekorda; ● suudab seista ja hüppata ühel jalal; ● valitseb oma liigutusi koordineerimise ja tasakaalu nõudvaid harjutusi tehes; ● sooritab tasakaalu, painduvust, osavust arendavaid harjutusi; ● suudab kõndida tasakaalupingil; ● oskab hüppata kohapeal, edasi liikudes ja üle madala nõõri;
Liikumismängud	<ul style="list-style-type: none"> ● Mängib kollektiivseid võistlusmänge (kujutlusmäng, rollimäng, lihtsamad teatevõistlused); ● osaleb jõukohastes teatevõistlustes; ● tunnustab nii enda kui ka vastasmeeskonna edu.
Spordialad	<ul style="list-style-type: none"> ● Teeb vahenditega harjutusi eakohaselt tehniliselt õigesti; ● oskab teha vahenditega harjutusi eakohaselt tehniliselt õigesti; ● suudab visata palli paarilisele ja püüda; ● suudab ronida varbseinal vahelduva sammuga; ● oskab hüppata paigalt kaugust; ● oskab mängida kollektiivseid võistlusmänge; ● veab üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul kaaslast; ● kelgutab mäest alla, täites eriülesandeid (nt. haarab eseme).
Tants ja rütmika	<ul style="list-style-type: none"> ● Jälgendab liikumisega erinevaid rütme; ● liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele; ● oskab muusika järgi rütmiliselt kõndida ja joosta ning kasutada erinevaid vahendeid (lipud, rätid, lindid jne.); ● oskab muusika saatel sooritada tantsuliigutusi: keerutus, rõhksamm, hüplemine; ● oskab väljendada end loovalt ja fantaasiarikkalt muusikalistes mängudes; ● liigub muusika järgi iseseisvalt ja vabalt.

Vaba aeg ja loodusliikumine	<ul style="list-style-type: none"> ● Sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpetajaga; ● kasutab spordi- ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt.
------------------------------------	--

5-6 AASTANE LAPS

Liikumine	Eeldatavad tulemused
Liikumisalased üldteadmised	<ul style="list-style-type: none"> ● Õpitud tegevustes kasutab ohutuid liikumisviise ja tegevusi; ● teab ja kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires; ● järgib hügieeninõudeid; ● õnnetuse või ohu korral teab, kuidas kutsuda appi täiskasvanu; ● suudab valitseda oma kehahoidu ja liigutusi erinevaid harjutusi tehes; ● talub kaotust võistlusmängudes.
Põhiliikumised	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab põhiliikumisi aktiivses kehalises tegevuses ja mängudes; ● sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi; ● teeb harjutusi väikevahenditega.
Liikumismängud	<ul style="list-style-type: none"> ● Käsitseb mängu- ja spordivahendeid loovmängudes.
Spordialad	<ul style="list-style-type: none"> ● Valitseb harjutusi tehes oma liigutusi ja kehahoidu; ● säilitab dünaamilistes harjutustes tasakaalu; ● suudab võistelda jõukohastest teatejooksudes; ● oskab hüpata kaugust hoojooksult ja paigalt; ● suudab visata ja põrgatada palli; ● suudab püüda kinni (1m kauguselt) talle visatud palli; ● oskab veeretada rõngast, tiirutada hüpitsat;
Tants ja rütmika	<ul style="list-style-type: none"> ● Kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga; ● kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides; ● oskab tantsusamme: rõhksamm, hüpaksamm, ees- ja külgalopp, keerutus; ● oskab improviseerida kehapillil.

Vaba aeg ja loodusliikumine	<ul style="list-style-type: none"> ● Sõidab kahe rattalise rattaga.
------------------------------------	--

6-7 AASTANE LAPS

Liikumine	Eeldatavad tulemused
Liikumisalased üldteadmised	<ul style="list-style-type: none"> ● Keskendub sihipärasele kehalisele tegevusele; ● peab liikudes ja mängides kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid; ● peseb ennast pärast aktiivset kehalist tegevust; ● teab ja kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires; ● nimetab erinevaid spordialasid ja mõne Eesti tuntumaid sportlasi.
Põhiliikumised	<ul style="list-style-type: none"> ● Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud ja rütmilised; ● kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt; ● orienteerub mänguväljakul ning sooritab kujundliikumisi, olles kolonnis esimene; ● valitseb oma liigutusi nii ruumis, maastikul kui ka tänaval; ● sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid tegevusi; ● säilitab tasakaalu paigal olles ja liikudes.
Liikumismängud	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab käsitseda mängu- ja spordivahendeid juhendatud aktiivsetes tegevustes ja loovmängudes; ● mängib lihtsustatud reeglite järgi sportlike elementidega mängu; ● organiseerib ise liikumismänge; ● kasutab ausa mängu põhimõtteid ning peab kinni kokkulepitud mängureeglitest.
Spordialad	<ul style="list-style-type: none"> ● Oskab püüda, visata ja põrgatada palli; ● teab, mis on pendelteatejooks ja suudab kaasa teha teistes kombineeritud

	<p>teatevõistlustes;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● teab esmaseid rahvastepalli reegleid; ● suudab hüpata hüppenööri; ● oskab hüpata kaugust hoojooksult ja paigalt; ● oskab ronida varbseinal vahelduva sammuga, täites seejuures lisaülesandeid; ● oskab mängida lihtsustatud reeglitega sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne); ● osaleb kelguvõistlusel (kaugusele, täpsusele); sõidab nõlvakust alla põhiasendis; ● suudab suusatada; ● suudab seista iseseisvalt uiskudel ja edasi liikuda.
Tants ja rütmika	<ul style="list-style-type: none"> ● Sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi; ● liigub enda tekitatud rütmi järgi ning vahelduva tempoga kiirelt aeglasele; ● väljendab liikumise kaudu emotsioone; ● kasutab liikumisel loovalt vahendeid (lindid, rätikud, rõngad).
Vaba aeg ja loodusliikumine	<ul style="list-style-type: none"> ● Tegutseb iseseisvalt koduümbruse mängu- ja spordiväljakul; ● mängib lihtsamaid maastiku- ja orienteerumismänge; ● viibib looduses kõigil aastaaegadel, erinevate ilmadega.

3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

- 1) Lasteaed korraldab õppe- ja kasvatustegevust õppeaastati. Õppeaasta algab 1.septembril ja lõpeb 31.augustil.
- 2) Tegevusaasta aktiivne periood on 1.september kuni 31.mai.
- 3) Suvekuudel toimub õppe- ja kasvatustegevuse kinnistamine läbi erinevate mängude toas ja õues.
- 2) Laste elu ja tegevused lasteaias on kõikides vanuserühmades seotud kindla päevakavaga , mille koostamise aluseks on laste vanus.
- 3) Laste süsteemne ja järjepidev arendamine toimub kõikides vanuserühmades kindla tegevuskava alusel .

3.1 Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine

- 1) Õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale, mis määrab vastavalt laste eale päevarütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ning pedagoogi kavandatud õppe- ja kasvatustegevused.
- 2) Lasteasutuse päevakavale kehtestatud nõuetele vastava päevakava koostab tervishoiutöötaja. Päevakava kinnitab lasteaia direktor.
- 3) Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestab pedagoog lapse arengutaset, vanust ning lapse huve. Lapse kasvades ja arenedes lähtutakse õppesisu valikul üldjuhul põhimõttest – lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale.
- 4) Jooksva õppeaasta septembri lõpuks koostavad õpetajad rühma aasta tegevuskava ([Lisa 1](#)), milles kajastub: ülevaade meeskonnast, rühma eripära, õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, korraldus, planeerimine, laste arengu hindamine, töö erivajadustega lastega, koostöö lastevanematega.
- 5) 1. septembriks koostavad rühmaõpetajad rühma õppe- ja kasvatustegevuste plaani, mis kantakse rühma tegevuskavasse ja esitatakse stendil lapsevanematele tutvumiseks.

6) Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel esitatakse kavandatava perioodi (nädal) eesmärgid, temaatika, õppesisu ja -tegevused. Arvestades rühma eripära, laste vanust ja huvisid, kavandavad õpetajad konkreetse rühma õppe- ja kasvatustegevuste teemade jaotuse (kuu ja nädalateemad) õppeaasta algul rühma aasta tegevuskavas. Õpetajatel on õigus vajadusel planeeritud teemade jaotuses õppeaasta jooksul teha muudatusi. Muudatused kajastatakse õppeaasta töö analüüsis.

7) Õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel jälgitakse, et plaanitud tegevused oleksid tasakaalus. Lapse jaoks on oluline aktiivsemate ja rahulikumate tegevuste ning õpetaja suunatud tegevuste ja vabamängu vaheldumine.

8) Nädalaplani täitmine käib alates 1.septembrist 2023 aastast Eliisi keskkonna kaudu. Uue nädala plaan peab olema alustatud hiljemalt jooksva nädala neljapäevaks, mis võimaldab liikumis- ja muusikaõpetajal ning tervishoiutöötajal kavandatavate tegevuste osas sissekandeid teha.

9) Lapsevanemale tagatakse rühmas võimalus soovi korral nädalaplaaniga tutvuda, avaldades nädalaplani rühma stendil hiljemalt algava nädala esmaspäeva hommikuks.

10) Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja võimaldab pedagoogil teha vajadusel muudatusi.

11) Rühma õppe- ja kasvatustegevus viiakse läbi esteetilises ja turvalises ning üksi ja ühistegevusi võimaldavas keskkonnas. Õppe- ja kasvatustegevus seotakse eelkõige kodukoha inimeste, looduse ja asutustega. Õpitavaga (objektid, nähtused) tutvutakse võimaluse korral loomulikus keskkonnas. Tegevuskoha valikul arvestatakse nii üldisi kui ka valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgi, eri valdkondade sisude ja tegevuste lõimimist, tegevusteks vajalikke vahendeid ning pedagoogide ja personali kaasamist.

12) Muusika - ja liikumistegevusi viivad läbi valdkonna õpetajad. Tegevusi eesmärgistatakse, kavandatakse ja viiakse läbi kuuplaani alusel. Tegevuste läbiviimine korraldatakse saali tegevuste kava kohaselt valdavalt lasteaia saalis. Liikumistegevusi korraldatakse vanemate aiarühmade lastele sügis- ja kevadperioodil sobiva ilmastiku korral õues.

13) Laste vanusest lähtuvalt on õpetaja kavandatud **lõimitud õppe- ja kasvatustegevuste kestus** 1-3 aastastel lastel 10-15 minutit, 3-5 aastastel lastel kuni 25 minutit, 6-7 aastastel kuni 35 minutit.

14) Igal rühmal on kasutusel e-päevik keskkonnas Eliis. Päevik on dokument, milles määratletakse andmed rühma laste ja nende vanemate (eestkostjate) ning õppe- ja kasvatustegevuse kohta ühel õppeaastal.

Andmed läbiviidud õppe- ja kasvatustegevuse kohta kannab tegevust läbiviiv õpetaja päevikusse samal päeval.

15) Õppeaasta lõpul koostavad rühmaõpetajad rühma **õppeaasta töö analüüsi** (Lisa 2).

Logopeed, eripedagoog, muusika- ja liikumisõpetaja koostavad oma valdkonna õppeaasta töö analüüsi. Analüüsid esitatakse suuliselt pedagoogilisele nõukogule ning kirjalikult õppealajuhatajale hiljemalt jooksva õppeaasta 31. maiks. Seejärel koostab õppealajuhataja asutuse õppeaasta töö analüüsi, mis kooskõlastatakse pedagoogilise nõukoguga.

16) Asutuse õppeaasta töö analüüsi kinnitab direktor käskkirjaga.

4. LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED NING KORRALDUS

1) Lapse arengu analüüsimine ja hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.

2) Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist. Õpetajad viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel ning lapsi jälgitakse nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka õpetaja poolt suunatud tegevustes.

3) Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused.

4) Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.

5) Lasteasutuse pedagoogiline nõukogu otsustab, milliseid meetodeid kasutada lapse arengu hindamisel.

6) Rühma õpetaja tutvustab lapsevanemale lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust.

7) Lapse arengu jälgimise tulemusi dokumenteerivad rühmaõpetajad enda poolt valitud viisil.

8) Õpetaja kasutab lapse arengu jälgimise tulemusi oma töö planeerimisel ja kavandamisel.

9) Lapse arengu jälgimise dokumenteeritud tulemused on aluseks arenguevestluse läbiviimisel.

10) Lapse arengu hindamisel teeb õpetaja koostööd muusika- ja liikumisõpetajaga.

Vajadusel kaasab õpetaja hindamisprotsessi logopeedi, eripedagoogi, õppealajuhataja, tervishoiutöötaja või tugiisiku (juhul kui on rakendatud).

- 11) Lasteaia logopeed hindab õppeaasta algul lasteaias käivate laste kõnet. Tegevuse käigus selgitab ta välja lapsed, kes vajavad logopeedilist abi ja esitab juhtkonnale uurimistulemuste põhjal protokolliga kõneravi saavate laste kohta.
- 12) Logopeed kontakteerub lapsevanemaga, kelle lapsel on vajalik osaleda kõnearendus- tegevuses ning võtab vanemalt sellekohase allkirja nõusoleku kohta.
- 13) Logopeed viib vajadusel õppeaasta jooksul lapsevanematega läbi individuaalseid vestlusi ja tegevuste vaatlusi, mille käigus nõustab ning annab soovitusi lapse arengu ea- või võimetekohaseks toetamiseks. Vajadusel suunab logopeed vanema koos lapsega erialaspetsialisti vastuvõtule.
- 14) Logopeed koostab igale kõneravi saavale lapsele individuaalse kõnekaardi, kus kajastuvad lapse arengu anamnees, kõneravi eesmärgid ja arengu analüüs. Tegevuste läbiviimiseks koostab kuuplaani.
- 15) Lasteaia eripedagoog uurib õppeaasta algul nende laste üldoskuste arengut, kelle osas rühmaõpetajatel on tekkinud kahtlusi lapse arengu eakohasuse kohta. Sotsiaalsete, õpi- ja tunnetusoskuste, enesekohaste ja mänguoskuste osas täidab eripedagoog **...-aastase lapse arengu hindamise tabeli** iga lapse kohta eraldi ja esitab saadud andmed tabelis „**Eripedagoogilise hindamise tulemused**”
- 16) Eripedagoog võtab kontakti lapsevanemaga, kelle laps vajab eripedagoogilist abi ja viib läbi konsultatsiooni, mille käigus selgitab uuringu tulemusi ning annab lapsevanemale koduseks lapse arengut toetavaks tegevuseks nõuandeid.
- 17) Konsultatsioonide kohta koostab eripedagoog **kokkuvõtte vestlusest**, mille allkirjastab lapsevanem eripedagoogi kabinetis.
- 18) Eripedagoog avab eripedagoogilist abi saavate laste kohta **lapse individuaalse arengu jälgimise kaardi (Lisa 3)** oktoobri lõpuks ning täiendab sealset infot õppeaasta vältel vastavalt arengus toimunud muutustele.
- 19) Eripedagoog koostab tööks eripedagoogilist abi vajavate lastega **tööplaani**, milles püstitatud eesmärgid vaadatakse üle kuu aja möödudes ning püstitatakse vastavalt vajadusele uued eesmärgid.

20) Lasteaia tervishoiutöötaja jälgib laste tervislikku seisundit. Iga õppeaasta sügisel ja kevadel fikseerib tervishoiutöötaja laste andmed: kaal, pikkus.

21) Vähemalt üks kord õppeaastas viivad õpetajad lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi **arenguestluste**, mis:

- annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest;
- selgitab lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes.

22) Arenguestluste käigus koostatakse ja allkirjastatakse vestlusest **lühikokkuvõte (Lisa 4)**, mis säilitatakse lapse arengumapi vahel. Kokkuvõttes on fikseeritud vestluse käigus saavutatud kokkulepped, mis toetavad lapse arengut.

23) Lapse arengu hindamise ja arenguestluste tulemus dokumenteeritakse «Isikuandmete kaitse seaduses» sätestatud tingimustel.

24) Lasteasutuse õppekava läbinule väljastab lasteaed koolivalmiduskaardi (Lisa 5) ja lasteaia tunnistuse (Lisa 6).

25) **Koolivalmiduskaart** on dokument, milles kirjeldatakse lapse arengu tulemusi üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades lähtuvalt koolieelse lasteaasutuse riiklikust õppekavast, tuues välja lapse tugevused ja arendamist vajavad küljed.

26) Koolivalmiduskaardi täidavad rühmaõpetajad hiljemalt 15.maiks. Kui laps on saanud logopeedilist või eripedagoogilist abi, siis nende laste puhul täidavad koolivalmiduskaarti lisaks rühmaõpetajatele ka logopeed ja/või eripedagoog.

27) Koolivalmiduskaart antakse lapsevanemale, et ta saaks selle esitada kooli, kus laps asub täitma koolikohustust.

28) Koolivalmiduskaardile kantud andmeid säilitab lasteaed 5 aastat elektrooniliselt. Elektrooniliselt peetav dokument varundatakse andmekandjale iga õppeaasta 31. augusti seisuga. Varundatud dokumendid allkirjastab direktor digitaalselt.

6. ERIVAJADUSEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

1) Erivajadusega laps on *isik*, kelle võimetest, terviseseisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusemeetodid jm) või rühma

tegevuskavas.

2) Erivajadusega lapse, sealhulgas andeka lapse arengu toetamine lasteaias, on meeskonnatöö, mille toimimise eest vastutab lasteasutuse direktor.

3) Lasteasutus toetab erineva keelelise ja kultuurilise taustaga peret lapsele oma keele ja kultuuri tutvustamisel ning eesti keele ja kultuuri väärtustamisel.

4) Mitte-eesti kodukeelega lapsed omandavad eesti keele lõimitud õppetegevuste kaudu, millele lisandub vajadusel eesti keele tugiõpe.

5) Erivajaduse väljaselgitamiseks on oluline lapse arengu varajane jälgimine alates sõimeeest.

6) Alates 2023 aasta septembrikuust on lasteaias täidetud hariduslike erivajadustega laste õppe koordineerija ametikoht, edaspidi hevko. Hevko hindab koostöös tugispetsialistide, lapsevanemate ning õpetajatega haridusliku toe vajadust, arvestades lapse toimetulekut õpikeskkonnas sh. tervisliku seisundi ja kasvukeskkonna mõjusid tuginedes läbiviidud hindamise tulemustele.

7) Hevko selgitab välja lapse õpet ja arengut takistavad asjaolud ning koordineerib lapse juhtumispõhist lasteaiasisest võrgustikutööd ja koostööd lapsevanematega.

8) Hevko korraldab koostöös rühmaõpetajate, tugispetsialistide ja õppealajuhatajaga tuge vajavate laste õppe- ja kasvatustöö läbiviimist.

9) Hevko juhendab ja nõustab õpetajaid lapse individuaalse õppekava koostamisel ja individuaalse arengu jälgimise kaardi täitmisel ning teiste ettenähtud dokumentide täitmisel.

10) Hevko korraldab koostööd tuge vajavate laste vanematega.

11) Hindab koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega rakendatava toe tulemuslikkust ning teeb ettepanekuid lapsevanematele ja vajadusel lasteaija juhtkonnale edasisteks tegevusteks.

12) Lapse erivajaduse väljaselgitamisel ja lapse võimetekohase arengu toetamisel osalevad ja teevad koostööd:

- rühmaõpetajad
- Hevko
- lapsevanemad
- eripedagoog
- logopeed
- valdkonna õpetajad
- tervishoiutöötaja
- tugiisik (rakendumisel)
- õppealajuhataja

6.1 Varajane sekkumine

1) Varajase sekkumise all mõeldakse erivajadusega lapse võimalikult varajast märkamist, maha jäänud või enam arenenud valdkondade hindamist ja sobiva arendustöö planeerimist ning teostamist.

2) Varajase sekkumise **eesmärgiks** on kaasa aidata erivajadusega lapse võimete kohasele arengule ja toetada lapse perekonda.

3) Varajasel sekkumisel ja planeerimisel arvestatakse järgmisi **põhimõtteid**:

- arendustegevuse alustamine niipea, kui selle vajadust on märgatud;
- individuaalne lähenemine vastavalt lapse arengulistele erivajadustele ning keskkonna võimalustele;
- perekonna ja spetsialistide kaasamine meeskonna- ja võrgustikutöös;
- lapse perekonna nõustamine ja juhendamine lapse arengu toetamisel;
- ühest kasvukeskkonnast teisele ülemineku toetamine.

4) Kaasamine on erivajadusega lapse paigutamine eakaaslastega samasse keskkonda, kus tema tarvis kohandatakse õppekava, meetodikat, õppematerjale jne. Kaasava õpetuse peaesmärk on valmistada erivajadusega laps ette igapäevases elus ülesannetega toimetulekuks, arvestades seejuures lapse individuaalsust ja eripära.

5) Sügava või raske puudega lapsele, kellele ei suudeta kohandada tavakeskkonda tema oluliselt erineva arengutaseme või eripära tõttu, on sobiv kohaldada õpe eriasutustes või erirühmas.

6.1.1 Lapse eripärade märkamine ja lapsevanema nõustamine tavarühmas

1) Tavarühmades saab varajane sekkumine alguse õpetaja poolsest erivajadusega lapse märkamisest teiste laste hulgas. Lapse arengu mahajäämuse, eripärade või andekuse võimalikult varajaseks märkamiseks korraldatakse kõigis rühmades laste arengutaseme järjepidevat hindamist (sügiseti ja kevadeti). Arengut

hinnatakse erinevates valdkondades (sotsiaalne, füüsiline, vaimne tegevus, kõne, eneseteenindus) ning antakse hinnang lapse teadmiste ja oskuste eale vastavuse kohta.

2) Varajase märkamise eesmärgil teostab lasteaia eripedagoog õppeaasta algul rühmades laste tegevuse vaatluse ja arengu hindamise. Vaatluse käigus teeb eripedagoog järeldused arenguliste erivajadustega laste kohta, nõustab õpetajaid ja lapsevanemaid arenguliste erivajadustega laste toetamiseks.

3) Juhul kui rühmaõpetajate ja eripedagoogi poolt teostatud hindamise tulemusel selgub, et mõne lapse senine areng ei ole kulgenud eakohaselt (esineb mahajäämus, käitumise eripära või andekus), selgitatakse vanemale vajadust täiendavate uuringute järele väljaspool lasteaeda:

- erialaspetsialisti,
- valla sotsiaaltöötaja ja/või
- maakonna nõustamiskomisjoni juurde.

4) Täiendavatel uuringutel osalemiseks väljastab lasteaed lapsevanemale spetsialistidele esitamiseks [lapse individuaalse arengu jälgimise kaardi](#) või [iseloomustuse](#), vajadusel [arengumapi](#) (arngumapi koostamise põhimõtted [Lisa 7](#))

5) Lapsele, kellele on maakonna nõustamiskomisjoni poolt soovitatud koolikohustuse täitmise edasilükkamist, koostatakse lisaõppeaastal lasteaiakoha kasutamise korral rühmaõpetajate, hevko, eripedagoogi, logopeedi ja vajadusel teiste spetsialistide poolt IAK.

6) Lapse edasise arendustegevuse toetamiseks lasteaias on oluline, et lapsevanem edastaks lasteaia tugispetsialistidele spetsialistide poolt väljastatud [kokkuvõtte hindamisel selgunud lapse hetketasemest ja soovitustest arendustegevuseks](#). Teabe jagamine on lapse huvides ja seda hoitakse konfidentsiaalsena.

7) Lapsevanema nõusolekul koostab eripedagoog arengulise erivajadusega lapsele individuaalse võimetekohast arengut toetava [eripedagoogilise tööplaani](#), mille alusel toimub lapse arengu igapäevane toetamine eripedagoogi poolt.

8) Käitumisraskuste korral kohaldatakse koostöös rühma meeskonna ja valdkonna õpetajatega [käitumise tugikava](#).

9) Rühmaõpetaja, hevko, eripedagoog ning vajadusel logopeed vaatlevad üksteisest sõltumatult last, kelle tegevus rühmas lubab oletada, et tegemist võib olla arengulise mahajäämusega või muu eakohast arengut

takistava probleemiga. Vaatluse käigus hinnatakse lapse üldoskusi (füüsiline areng, sotsiaalsed, enesekohased ja mänguuskused).

11) Õpetajad hindavad lapse teadmisi ja oskusi õpivaldkondades (keel ja kõne; matemaatika, mina ja keskkond; kunst; liikumine, muusika) ja üldoskustes, eripedagoog üldoskustes ja logopeed kõne valdkonnas.

12) Nende hindamistegevuste tulemusena selgitavad õpetajad, hevko, eripedagoog ning vajadusel logopeed meeskonnatöona välja, kas ja millistes valdkondades esineb lapsel oskusi, mida ta ei ole eakohasel tasemel omandanud

13) Rühmaõpetajad, hevko, eripedagoog ja vajadusel logopeed täidavad *Lapse individuaalse arengu jälgimise kaardi* hiljemalt 15. maiks.

14) Kui lapse areng erineb ühes või mitmes valdkonnas oluliselt eakohase keskmise tasemest, viivad õpetajad, hevko, eripedagoog ja vajadusel logopeed läbi arenguvestluse lapsevanemaga, mille käigus tutvustatakse läbiviidud hindamistegevusi ja tulemusi ning soovitatakse lapsevanemal pöörduda lapsega Rajaleidja keskusesse, et saada asutuseväliselt spetsialistilt aramus IAK koostamise ja rakendamise vajalikkuse kohta.

15) Kui lapsevanem esitab lasteaiale Rajaleidja keskuse spetsialisti poolt väljastatud tagasiside, kus on ära märgitud IAK meetme vajadus, koostavad rühmaõpetajad, hevko, eripedagoog ja vajadusel logopeed lapsele IAK nendes valdkondades, kus esineb arenguline mahajäämus võrreldes eakohase keskmisega.

16) Kui lapsevanem nõustub sellega, kuidas ja mida IAK sisaldab, siis rakendub IAK: õpetaja planeerib rühmategevustesse vastava individualiseeritud lähenemise.

17) Kaks korda aastas hindavad hevko, eripedagoog, õpetajad ja vajadusel logopeed IAK edukust. Vajadusel tehakse korrekture ka tihedamalt.

18) Lapse võimetekohase arengu toetamine eripedagoogi ja logopeedi poolt toimub õppeaasta jooksul järjepidevalt lähtuvalt lapse vajadustest kas individuaal- või grupitegevusena kabinetis, eripedagoogil ka rühmas.

19) Lasteaias on välja töötatud toevajadusega lapse abistamise mudel ([Lisa 8](#))

7. LAPSEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED NING KORRALDUS

1) Lasteasutuse pedagoogid teevad lapsevanemaga lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb dialoogil, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel.

2) Pedagoog teavitab regulaarselt lapsevanemat lapse arengust ja õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest.

3) Pedagoog loob lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes.

4) Lapsevanemal võimaldatakse osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ja läbiviimises ning anda tagasisidet lasteasutuse tegevusele.

5) Lapsevanematega **koostöö põhimõtted**:

- toetada kodu laste kasvatamisel, aidata kaasa lapse arengule;
- pakkuda lapsevanemale teavet lapse arendamise võimalustest lasteasutuses;
- täiendada lasteaia kasvatustöö sisu lastevanematelt saadud arvamuste ja ettepanekute kaudu;
- arvestada lastevanemate kogemusi ja teadmisi lähtudes lapse huvist, oskustest ja eripärast;
- toetuda koostöös usaldusele, austusele, üksteise mõistmisele.

• 6) **Koostöövormid**:

- individuaalsed vestlused lapse lasteaeda tuleku ja koju mineku ajal;
- olulise teabe esitamine Eliisi kaudu, rühma infostendil, lasteaia kodulehel, e-posti vahendusel;
- lapsevanemate osalemine rühmaüritustel, ühisüritustel, lahtiste uste päevadel, avatud tegevuste vaatluses, näitustel, matkadel, õppekäikudel;
- tegevuse läbiviimine lapsevanema poolt (oma töö või hobi tutvustamine lastele);
- koolituste korraldamine lapsevanematele;

- rahulolu uurimuste läbiviimine lapsevanemate seas;
- vajadusel lapsevanemate nõustamine, konsultatsioonid rühmaõpetaja, muusika- ja liikumisõpetaja, logopeedi, tervishoiutöötaja, õppealajuhatajaga;
- lapsevanemate koosolekud;
- arenguveestluste läbiviimine vähemalt 1x aastas;
- hoolekogu.

7) Rühma lapsevanemate koosolekuid korraldatakse 1x aastas sügisel, vajadusel rohkem.

8) Rühma lapsevanemate koosolekul käsitletavat teemad:

- ülevaade rühma koosseisust;
- hinnang eelmise õppeaasta tööle;
- vanemate tänamine, kes on aktiivselt osalenud rühma tegemistes ja abistanud lasteaeda;
- algava õppeaasta eesmärkide tutvustamine;
- peresid huvitavate teemade ja ootuste väljaselgitamine.

9) Lapsevanemate üldkoosolekuid korraldatakse vastavalt vajadusele.

10) Lasteaia hoolekogu on alaliselt tegutsev organ, kelle ülesanne on jälgida õppe- ja kasvatustegevuse vastavust laste arengule ja huvidele ning teha koostööd lasteasutuse personaliga.

11) Nõo lasteaia iga rühma lapsevanemad valivad õppeaasta algul hoolekogu koosseisu oma esindaja. Pedagoogiline nõukogu valib iga õppeaasta alguses hoolekogu koosseisu oma esindaja. Vallavalitsus nimetab hoolekogu koosseisu oma esindaja, kes jälgib lasteasutuse tegevuse vastavust valla huvidele. Koosseis kinnitatakse üheks õppeaastaks (KLS § 24).

12) Hoolekogu töö aluseks on Nõo lasteaed Kröll hoolekogu põhimäärus.

13) Lapsevanemad osalevad hoolekogu kaudu lasteaia arendustegevuses ning õppekava ja arengukava koostamise, muutmise ja täiendamise protsessis.

8. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

- 1) Õppekava uuendamisel ja täiendamisel lähtutakse sisehindamise tulemustest.
- 2) Aktiivse tegevusaasta lõpus teevad õpetajad vajaduse korral ettepanekud õppekava täiendamise ja muudatuste sisseviimise kohta.
- 3) Täiendused ja muudatused arutatakse läbi pedagoogilise nõukogu koosolekul.
- 4) Muudatused kinnitab direktor käskkirjaga pedagoogilise nõukogu ettepanekul kuulates ära hoolekogu arvamuse.
- 5) Käskkirja kuupäev ja number kantakse õppekava esilehele.